

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV.

Celovec, petek, 3. junij 1960

Štev. 23 (942)

Avstrijska dilema zaradi Južne Tirolske

Na nedavnem občnem zboru južnotirolske ljudske stranke se je sedanje vodstvo Južnih Tirolcev, ki zastopa nekoliko bolj zmerno politiko, le s težavo ubranilo masivnega napada ekstremističnih krogov, kateri že popolnoma javno priznavajo, da jim ne gre več za izpolnitev Gruber-De Gasperijevega sporazuma, marveč se njihova zahteva glasi kratko in malo — samoodločba Južnih Tirolcev. V takem ozračju so se zastopniki treh avstrijskih strank, ki so se udeležili kongresa na Južnem Tirolskem, znašli v precej neprijetnem položaju, za katerega so bili morda najbolj značilni žvižgi in protesti proti izvajanjem zastopnikov ÖVP in SPÖ, ker sta skušala zagovarjati uradno stališče Avstrije v južnotirolskem vprašanju, hkrati pa vidno odobravanje (vsaj pri delu zborovalcev) ob izjavah FPÖ-jevskega zastopnika, ki je več ali manj že kar odkrito pozival na „bolj odločna dejanja“. Že tako nevarni položaj pa lahko še bolj zaostri izid nedeljskih občinskih volitev na Južnem Tirolskem, kjer je južnotirolska ljudska stranka znatno okrepila svoje pozicije, dočim so demokristjani utrpeli občutne izgube.

Še bolj neprijeten pa je po teh dogodkih postal položaj za uradno avstrijsko politiko, kajti na eni strani mora varovati vidne pravne države, za katero mednarodne pogodbe niso le krpa papirja, na drugi strani pa bi rada ugodila zahtevam tistih krogov, ki govorijo o „trdi liniji“, kar v bistvu ne pomeni nič drugega kot plebiscit o nadaljnji usodi Južne Tirolske in s tem očitno kršitev mednarodne pogodbe. Da pa bi bila negotovost, v kateri se je znašla dunajska vlada, še večja, je predsednik italijanske vlade Tambroni prav v tem času poslal kanclerju Raabu pismo, v katerem izraža pripravljenost Italije za pogajanja z Avstrijo, če se pri le-teh upošteva sedanje stanje na Južnem Tirolskem, dočim o popolni avtonomiji bencenske pokrajine, ki bi zahtevala ločitev Južne Tirolske od pokrajine Trentino, ne more biti govora.

S Tambronijevim pismom in z južnotirolskim vprašanjem na splošno se je obširno bavil ministrski svet na svoji torkovi seji, kjer pa je prav tako prišla do izraza negotovost glede nadaljnjih korakov. Iz uradnega komunikeja je namreč razvidno samo toliko, da bo ministrski svet odgovor Tambroniju sklenil šele po predhodnih posvetovanjih s predstavniki severnih in južnih Tirolcev, kar je pričakovati po binkoštnih praznikih. Zato pa je toliko več razbrati iz zadnjih izjav kanclerja Raaba ter predsednika ÖVP Gorbacha, ki sta oba brez vsakih oledjav poudarila, da Tambronijevo pisanje ne odpira možnosti za nova

pogajanja med Italijo in Avstrijo, marveč je zdaj prišel čas, ko bo za pravice Južnih Tirolcev treba nastopiti pred mednarodnimi forumi, „kar se bo tudi zgodilo“. Kancler Raab je v svojem govoru po radiu izrazil začudenje, zakaj v 14 letih ni uspelo rešiti bilateralne pogodbe, katere namen je le zaščita pravic manjšine, ko pa je po 10 letih mogla biti sklenjena državna pogodba, ki je mnogo bolj komplicirana; pri tem pa je očitno prezrl, da ima tozadevno tudi Avstrija maslo na glavi, saj tudi koroški Slovenci in gradiščanski Hrvati še vedno čakamo, kdaj bodo uresničena določila člena 7 državne pogodbe!

Morda se Avstrija prav zaradi tega ne počuti preveč srečna in sigurna, ko sicer poudarja, da bo južnotirolsko vprašanje predložila mednarodnim forumom, si pa pri tem še vedno ni na jasnem, kje bi bili izglede boljši. Najprej je bilo govora v mednarodnem sodišču v Haagu, kjer bi bila po novejših izjavah iz Rima celo tudi Italija

pripravljena zastopati svoje stališče, v zadnjem času pa se na Dunaju vedno bolj bavi z mislijo, da bi se obrnili na Združene narode. Prvi tozadevni poskus pri vladi v Washingtonu je klavmo spodletel in je zdaj že toliko kot gotovo, da Avstrija pri Združenih narodih na podporo štirih velesil ne sme računati, poleg tega pa je precej dvomljivo, če bi sploh dobila potrebne glasove, da bi bila njena pritožba sprejeta na dnevni red prihodnjega zasedanja Glavne skupščine OZN. Kljub temu se je predstavnik avstrijskega zunanega ministrstva poslanik Haymerle pred nedavnim posvetoval z generalnim tajnikom OZN Hammarskjöldom. Po neuradnih poročilih iz New Yorka sta ob tej priložnosti govorila o formalnostih obravnavanja avstrijske pritožbe proti Italiji pred Združenimi narodi, iskala pa sta celo še tretjo pot — namreč da bi Hammarskjöld osebno posredoval med Avstrijo in Italijo.

Bližnja bodočnost bo vsekakor pokazala,

kako bo izgledala „trdo odločna linija“ Avstrije v južnotirolskem vprašanju. Treba pa je poudariti, da pomeni taka linija nevarno popuščanje napram ekstremističnim nacionalistom in je zanimivo, da v tem smislu svari avstrijsko vlado tudi ugledni ameriški in angleški tisk, ki izraža mnenje, da bi bilo v trenutnem položaju mnogo bolj koristno sprejeti Tambronijevo ponudbo za neposredna pogajanja med Avstrijo in Italijo.

Zadnji teden v Turčiji:

Iz neredov se je porodila nova oblast

Sredi protestnih demonstracij in nemirov, ki so zajeli že vsa večja mesta v državi, je prišlo v Turčiji do državnega preobrata. Tako imenovani odbor nacionalne enotnosti je po radiu sporočil, da so turške oborožene sile prevzele oblast z namenom, da bi preprečile krizo in odpravile strankarske razprtije. Kratko pred preobratom odstavljeni načelnik generalnega štaba kopenskih sil general Džemal Gursel je prevzel posle predsednika republike in predsednika vlade.

Nova vlada pod predsedstvom generala Gursela je izjavila, da so bile razmere v državi tako slabe, da jih je bilo mogoče samo z državnim udarom popraviti, zdaj pa si je vlada zastavila za cilj, da državo čimprej povede k resnični demokraciji. O odločnosti novega režima govori svarilo, ki ga je odbor nacionalne enotnosti naslovil na turško prebivalstvo: Če bi se našli elementi, ki bi bili tako brezglavi, da bi sabotirali naš uspeh, dosežen brez prelivanja krvi, naj jim bo popolnoma jasno, da bo vsak tak najmanjši poizkus neusmiljeno zatrt!

Prejšnje vodilne politike, med njimi tudi bivšega predsednika republike Bajara in bivšega ministrskega predsednika Mendereša, so takoj po preobratu aretirali in jih po kratkem priporu v ankarski vojaški akademiji odpeljali na otok Jaša v Marmornem morju. Bivši notranji minister v Menderešovi vladi Namir Gedik, ki je veljal za „sivo eminenco“ in mu pripisujejo največjo krivdo za protidemokratske ukrepe prejšnjega režima, pa je napravil samomor.

Po poročilih iz Ankare je turško prebivalstvo z zadovoljstvom pozdravilo spremembo v državnem vodstvu, posebno še, ker je nova vlada takoj odpravila številne omejitve svobode in zagotovila, da bo v najkrajšem času razpisala svobodne volitve, po katerih bo izročila upravo države tistim, ki bodo na volitvah zmagali — ne glede na strankarsko pripadnost. Poleg tega skupina pravnih strokovnjakov po navodilu sedanje vlade sestavlja novo turško ustavo, ki bo — kakor je izjavil general Gursel — sestavljena v šestih tednih in bo določala dva doma parlamenta ter ustavno sodišče, katerega naloga bo preprečiti protiustavno delovanje.

Nekatere države so novi turški režim že priznale, v drugih pa poudarjajo, da razmere v Turčiji še niso popolnoma jasne.

Med bližnjim obiskom v Avstriji:

Hruščev pride tudi na Koroško?

Na Dunaju so v teh tednih v polnem teku priprave za sprejem predsednika sovjetske vlade Hruščeva, ki bo v času od 30. junija do predvidoma 5. julija obiskal Avstrijo. Ne izključujejo pa možnosti, da bo Hruščev svoje bivanje v Avstriji podaljšal za nekaj dni, kakor tudi še ni gotovo, če ga bo spremljala žena z ostalimi člani družine.

Vsekakor si v pristojnih krogih — kakor je to običaj pri državnih obiskih — delajo skrb, kako bi bivanje visokega gosta najbolj zadovoljivo uredili. Sicer so s sovjetske strani izjavili, da Hruščevu ne gre za sijaj in blesk, marveč daje prednost stiku z resničnim življenjem povprečnega Avstrijca, kljub temu pa zahtevajo že protokolarni predpisi določene formalnosti, za katere je treba mnogo priprav.

Med svojim bivanjem v Avstriji bo Hruščev obiskal tudi razne zvezne dežele ter si ogledal vrsto tovarn in drugih naprav.

Kakor je slišati, bo Hruščev ob tej priložnosti prišel tudi na Koroško, ker je, kakor je razvidno iz časopisnih poročil, izrazil željo, da si ogleda dvojezično ozemlje. In slišati je, da bo položil venec na skupni grob 84 partizanov v Št. Rupertu pri Velikovcu, kjer je pokopanih tudi večje število ruskih protifašističnih borcev. Predvsem pa se bo ob razstreljenem spomeniku lahko na lastne oči prepričal, kako Avstrija skrbi za junake, ki so padli v borbi za svobodo proti fašizmu!

Velesile nimajo nobene pravice

igrati se z usodo človeštva

Tako je poudaril predsednik FLR Jugoslavije maršal Tito, ko je v svojem govoru v Subotici spregovoril tudi o neuspehu zadnje pariške konference ter o prizadevanjih za ohranitev miru v svetu. Govorec o ameriškem vohunskem letalu, ki je dalo povod za neuspeh konference, je Tito poudaril,

da tukaj ne gre za navadno dejanje obveščevalne službe, marveč gre za letalo, ki lahko predstavlja veliko nevarnost, ker utegne nositi tudi atomsko bombo. To je dejansko podvig neodgovornih elementov, ki ga je na žalost sprejela tudi ameriška vlada. In to je tisto, kar je na drugi strani povzročilo veliko ogorčenje, tako je prišlo do prekinitve oziroma razpusta konference.

Vendar pa mislimo — je dejal Tito — da s tem še ni vse končano in da bo na koncu prevladal zdrav razum. Upamo, da bodo ljudje uvideli, da ogromnemu delu človeštva ni vseeno, kakšne sporazume ali nesporazume bodo sklepali, kako bodo ravnali v mednarodnih odnosih. V interesu vsakega človeka na Zemlji, v interesu vseh in ne samo posameznikov je, da velikim silam rečemo, da nimajo pravice igrati se z usodo človeštva. Upamo, da bo prišlo do tega, kar ljudje pričakujejo, to je, do enega ali več sestankov, na katerih bodo konec koncev na miroljuben način začeli reševati probleme, ki obstajajo v svetu.

Na koncu je Tito še omenil vlogo Jugoslavije v svetu in poudaril, da Jugoslavija na mednarodnem področju danes ne igra ravno majhne vloge, marveč je že mnogo storila v preteklosti, še več pa bo napravila v bodoče.

Pred razglasitvijo neodvisnosti v Belgijskem Kongu:

Bivšo kolonialno gospodo žene slaba vest iz dežele

Ceprav bo v Belgijskem Kongu neodvisnost razglašena šele 30. junija, je v deželi že več tednov opaziti mrzlične priprave Evropejcev za odhod. Človek ima nehoti vtis, da igra pri tem „begu belega gospoda“ največjo vlogo slaba vest, saj se bivši kolonialni gospodarji nikdar niso potrudili, da bi si pridobili naklonjenost domačega prebivalstva, marveč so vedno stremeli le za tem, kako bi si čim prej in čim izdatnejše nakopičili bogastvo — na škodo domačinov, v katerih so gledali le poceni delovno silo. Zdaj se brezobzirno izkoriščanje črnega prebivalstva začneja maščevati, ko postaja črni človek svoj lastni gospodar na svoji zemlji.

Podoben razvoj je opaziti tudi v vseh drugih deželah, ki se iz nekdanjih kolonij razvijajo v samostojne in neodvisne države.

V Belgijskem Kongu so baje zasedeni vsi

hoteli po družinah bivših kolonialnih gospodarjev, ki čakajo na odhod v staro domovino. Od 88.000 Belgijcev, ki so živeli v tej deželi, jih je že nad 15.000 odpotovalo, mnogi izmed preostalih pa se zaskrbljeno sprašujejo, ali jih bodo novi gospodarji-domačini sploh še potrebovali. Prav tako je slišati, da so domačini sestavili sezname ljudi, ki so se v dobi kolonialnega gospodarstva izkazali posebno strogi in neusmiljeni napram domačemu prebivalstvu. Zdaj ti ljudje upravičeno pričakujejo, da jih novi gospodarji ne bodo preveč ljubeznivo sprejeli in raje iščejo izhod — v prenatrženem begu.

To je vsekakor zelo značilen odraz zahajajočega tujega gospodarstva v Afriki, ki se s hitrimi koraki bliža popolni svobodi in samostojnosti.

Slovenska filharmonija pride v Celovec

V okviru kulturne izmenjave med Koroško in LR Slovenijo bo v ponedeljek, dne 13. junija v celovškem Domu glasbe gostovala Slovenska filharmonija iz Ljubljane s svojim 85-članskim orkestrom. Pod vodstvom svojega dirigenta Sama Hubada bo orkester izvajal Chopinov koncert za klavir, nadalje simfonično delo slovenskega komponista Uroša Kreka ter Šostakovičovo 6. simfonijo.

Vstopnice za koncert, za katerega vlada v Celovcu veliko zanimanje, se dobijo pri koroškem deželnem potovalnem uradu po 10 do 28 šilingov.

Samo polovičen zakon

Pod tem naslovom se dunajski dnevnik „Neues Österreich“ v uvodniku bavi z nedavno sklenjenim zakonom, po katerem je nošenje nacističnih znakov in odlikovanj s kljukastim križem v Avstriji prepovedano. Uvodoma je poudarjeno, da smo se v preteklih tednih spominjali 15-letnice osvoboditve Avstrije in se v tej zvezi posebno spomnili nacistične dobe, koncentracijskih taborišč, bombnih napadov ter let pomanjkanja in bede po vojni. S ponosom smo se priznali k svobodni republiki, zato pa tudi k junakom protifašistične borbe, ki so v dobi kljukastega križa v mnogih primerih z žoljenjem plačali za svojo vero v zopetno vzpostavitev svobodne in neodvisne Avstrije. Iz omenjenega članka povzemamo naslednje misli o nacističnih odlikovanjih in o kljukastem križu sploh:

V gotovih krogih ne govorijo radi o tem, da je bilo v letih Hitlerjevega režima na milijone nedolžnih ljudi poslanih v klavnično brezsmiselno vojno. Vdove, sirote, pohabljeni in zlomljeni ljudje živijo med nami kot posledica te vojne, toda že spet se najdejo ljudje, ki ponovno govorijo o junakih in junastvih, kjer so bili le zločinci in njihove žrtve. V uničevalskih taboriščih nacističnega režima je bilo umorjenih na milijone Židov ter na tisoče in tisoče Nežidov, samo zato, ker se niso uklonili rjavemu režimu. O tem danes ne govorijo radi, ker se premnogi čutijo sokerive na zločinah takratnih let, ali ker so aktivno sodelovali, ali ker so enostavno izpolnjevali povelja, ki pogosto niso bila nič drugega kot navodilo za umor nezaščitenih žena in otrok v pokrajinah pod nemško zasedbo, ali pa se čutijo sokerive, ker so iz strahu pred nasilstvi rjave diktature enostavno molčali, če niso celo sodelovali, misleč, da morajo molčati in sodelovati.

S temi ljudmi se danes nočemo pričkati in smo pripravljeni, da marsikaj preteklega prepuštimo preteklosti. Toda v imenu tistih, ki so ostali pošteno, ko je bil zločin na oblasti, stavimo jasen pogoj: da nas nihče ne izživa s tem, da se demonstrativno priznava k hitlerjanski preteklosti z vsemi njenimi grozodetstvi in zločini ali pa se postavlja za pokrovitelja takim nepoboljšljivim.

Vsi zločini Hitlerjevega časa in tako tudi nasilna priključitev Avstrije k Nemčiji so se dogodili v znamenju kljukastega križa. Ta hudičev znak so nacisti kazali na svojih zastavah in uniformah, v znamenju kljukastega križa so bili poslani vojaki v junaško smrt, Židje pa v plinske celice. Zato je parlament pravilno odločil, da se kljukasti križi in podobni simboli v drugi avstrijski republiki ne smejo kazati. Toda ta sklep je nepopoln: ne samo kljukasti križ mora zginiti, marveč tudi odlikovanj nočemo več videti, ki jih je Hitler sam delil za dejanja, katera so — v vojni ali drugje — služila in koristila diktaturi kljukastega križa.

Avstrije je nacistični režim po izbrisani njihove države prisilil, da so služili v nemški vojski. Mnogi poštteni Avstrijci, ki se niso mogli odtegniti tej trikratni preletni službi, ker so se morali bati ukrepov proti svojim družinam, so imeli le eno željo: napraviti vse, da bi vojno skrajšali in zrušili Hitlerjevo gospodstvo. Le-ti za „Führerja“ niso doprinesli junaških dejanj... Drugi pa, ki so kot avstrijski nacisti navdušeno šli v vojno, ki jo je Hitler vodil proti Evropi, čeprav je isti Hitler njihovo deželo zasedel in njihovo državo izbrisal, so bili slabi Avstrijci. Odlikovanja, ki so jih dobili, naj bi danes raje ne kazali.

Kdor pa se kljub temu ne plaši in ne sramuje nositi taka odlikovanja, kdor je celo ponosen na odlikovanja, ki jih je prejel od morilcev milijonov nedolžnih ljudi, ta se jasno postavlja izven naše demokratične skupnosti, ki temelji na priznavanju k demokraciji in k republiki. Na žalost so med nami tudi taki nepoboljšljivi in niti ne v nepomembnem številu. Ti ljudje so, ki zabrisujejo jasno mejo med zločinom in dolžnostjo, med obrambo domovine in Hitlerjevimi roparskimi vojnami.

Zaradi teh nepoboljšljivih obžalujemo, da je parlament prepovedal samo kljukasti križ na odlikovanjih, ne pa tudi Hitlerjevih odlikovanj kot takih. Kakor da bi bila odlikovanja brez kljukastega križa manj izizvalna in manj sramotna!

Priznavamo se k junakom avstrijskega uporniškega gibanja in k tistim, ki so odklonili povelja. S tem se priznavamo k mučenim in obešenim, ne pa k rabljem. Zato ne bomo dopustili, da bi v naši državi nosili odlikovanja, ki niso bila podeljena za zasluge za Avstrijo, marveč izključno le za dejanja proti Avstriji. Pozdravljamo, da so zdaj tudi v zvezni vojski, kot že prej v eksekutivi, prepovedana nacistična odlikovanja z in brez kljukastega križa. Kako naj bi od mladega Avstrijca zahtevali, da bi izpolnjeval povelja oficirja, ki je še danes ponosen na to, da je bil odlikovan od tistih, ki so nam ukradli lastno državo in celo še ime Avstrija.

Pozdravljamo pa tudi sklep dunajskega mestnega šolskega sveta, da bo srednješolske

„Sovražniki demokracije so še vedno med nami“

Tako je poudaril notranji minister Afritsch na spominski slavnosti zveze socialističnih borcev za svobodo v bivšem koncentracijskem taborišču Mauthausen. V svojem govoru je minister dejal, da je število sovražnikov demokracije sicer majhno, vendar je treba odločno nastopiti proti vsem elementom, ki rišejo po zidovih kljukaste križe, trosijo pronacistične letake ter v tem smislu pišejo po listih. „Ne moremo in ne bomo dopustili, da bi nekateri nepoboljšljivi in neodgovorni elementi ogrozili našo s tolikšnimi žrtvami priborjeno demokracijo in naše skupno obnovitveno delo.“

Ko se je spomnil velikanskega števila ljudi, ki so jih umorili v taborišču Mauthausen, je minister Afritsch omenil razne zakonske ukrepe, s katerimi je v Avstriji prepovedano neonacistično delovanje ter nošenje nacističnih odlikovanj in znakov. V tej zvezi je napovedal še nadaljnje predpise, s katerimi bo prepovedano obnavljanje in ustanavljanje društev in organizacij, pri katerih obstoja sum, da bi razvijala protizakonito ali celo protidržavno dejavnost.

Socialistična poslanka Rosa Jochmann se je na proslavi spomnila vseh tistih, ki so v letih 1934 do 1945 postali v Avstriji žrtve fašizma, medtem ko je poslanec Probst govoril o vprašanjih poplave škoda. Poudaril je, da se SPÖ že vsa leta prizadeva za ureditev še nerešenih vprašanj odškodnine, v začetku tega leta pa je zahtevala, naj se ta problem reši do 15. maja, do dneva, ko je bila s podpisom državne pogodbe potegnjena zaključna črta pod neslavno preteklost. Opozoril je, da je bila poprava škode obljubljena tudi v raznih svečanih izjavah in posebno še ob priložnosti podpisa državne pogodbe, zato je skrajni čas, da se žrtvam fašističnega nasilja končno popravi krivica, ki jim je bila prizadejana v letih nasilnega režima.

Zahodna Evropa v luči svetovnega gospodarstva

V letih od 1950 do 1957 se je bruto nacionalni proizvod v državah-članicah OEEC (Organizacija za gospodarsko obnovo Evrope) dvignil za 4,7 %, v Združenih državah Amerike pa celo le za 3,6 %, medtem ko je znašal porast na primer na Japonskem 8,5 % in v državah kitajsko-sovjetskega bloka 6,8 %.

Iz tega je razvidno, da je bila gospodarska rast v zahodnoevropskih državah razmeroma nizka v primerjavi z Vzhodom in se je bruto nacionalni proizvod v OEEC v članjenih državah povečal celo le za 4 odstotke. Eden izmed vzrokov je nedvomno v tem, da so zahodnoevropske države svoje proizvodne zmogljivosti v veliki meri že izčrpale in je zato vsak nadaljnji porast povezan z mnogo večjimi težavami kot v vzhodnih deželah, kjer razvoju še niso postavljene meje.

Do teh zaključkov prihaja tudi poročilo OEEC, ki lansko leto označuje kot leto uravnotežene rasti. Pričakovati je, da se bo zahodnoevropsko gospodarstvo v takem obsegu razvijalo tudi še naprej, vendar pa ni računati z večjim porastom, ker je doba obnove evropskega gospodarstva s pomočjo Amerike zaključena in bo nadaljnji razvoj odvisen od evropskih držav samih. Vsekakor pa so zahodnoevropske države — ne nazadnje s pomočjo Amerike — že prišle v položaj, da lahko še več prispevajo k nenehnemu naraščanju obsega mednarodne trgovine in k pospešitvi gospodarskega razvoja nerazvitih držav.

Take nerazvite države so namreč tudi med članicami OEEC, ki jim pa na drugi strani stojijo nasproti dežele, katere so morale svoj gospodarski razvoj že v zadnjih letih umet-

no zavirati, da bi preprečile vedno večje razlike med državami, ki so konec konca povezane v skupni gospodarski organizaciji. V tem pogledu so pred članicami OEEC povsem določene naloge, katerim se bodo morale posvetiti v prihodnjih letih, ko bo sedanje gospodarsko združevanje dobivalo vedno bolj jasne oblike in bo obstajala nevarnost, da se bodo velike in gospodarsko močno razvite države okorščale na račun manjših ter gospodarsko manj razvitih dežel. Tak razvoj bi namreč nujno vodil do resnih gospodarskih pretresljajev prav v tistih deželah, ki po svoji strukturi niso sposobne, da bi uspešno konkurirale z močnejšimi partnerji. Zato bo za nadaljnjo enotnost Evrope predvsem potrebna medsebojna gospodarska solidarnost, ki edina more Evropo obvarovati pred novo razdelitvijo — tokrat na gospodarskem področju.

Poročilo OEEC v tej zvezi svetuje, da bolj industrializirane zahodnoevropske države lahko pomagajo zaostalim deželam s tem, da usmerijo svoj kapital v te države. Pomagajo naj izvozu iz teh držav in tako omogočijo le-tim, da bodo lahko plačale uvoz svoje opreme. Znatno se mora — — — — — tudi tehnična pomoč, zlasti na področju strokovne izobrazbe ter upravljanja podjetij, končno pa morajo industrializirane države proučiti možnost pritegnitve delovne sile iz prav teh delov Evrope.

Na splošno pa priporoča OEEC včlanjenim državam, da naj vodijo hkrati liberalno in multilateralno trgovinsko politiko. V tej zvezi je treba postopno odpraviti, ne samo v Evropi, marveč tudi v drugih predelih sveta, vse omejitve, ki še ovirajo prosto gibanje blaga in storitev.

Predstavniki koroškega velesajma so obiskali mednarodni lesni sejem v Ljubljani

Med številnimi obiskovalci letošnjega mednarodnega lesnega sejma na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani so bili tudi visoki predstavniki koroškega velesajma. Iz tozadevnega poročila celovškega magistra je razvidno, da so jugoslovansko lesno razstavo obiskali predsednik mestni svetnik Novak, sejmski direktor Gutschmar

in drugi funkcionarji koroškega velesajma, ki so si ogledali obliko in vsebino te prireditve v sosedni državi.

Zastopnike avstrijskega lesnega sejma so sprejeli predsednik trgovinske zbornice Slovenije in direktor tvrdke „Slovenijales“ Karl Kužar, generalni tajnik dr. Bogdan Novak in direktor ljubljanskega Gospodarskega razstavišča Ivan Heller ter jih vodili po razstavi. Med razgovori, ki so jih vodili ob tej priložnosti, so sklenili, da bo med koroškim velesajmom v jugoslovanskem paviljonu razstavljal tudi jugoslovanska industrija pohištva, nad katere proizvodi so bili gostje iz Koroške posebno navdušeni.

Dunajski slavnostni tedni 1960

Prejšnjo soboto je zvezni prezident dr. Schörf slovesno otvoril letošnje slavnostne tedne na Dunaju, ki spadajo med največje kulturne festivale v Evropi. V teh tednih prirejajo v avstrijski prestolnici številne predstave, koncerte, razstave in razne druge kulturno-umetniške prireditve. Kakor je zvezni prezident poudaril, se v teh tednih spremeni ves Dunaj v mesto slavljenja.

PO ŠIRNEM SVETU

Rim. — Italijanski zunanji minister Segni je pred senatnim odborom za zunanje zadeve dejal, da objektivna analiza mednarodnega položaja kaže, da so ugodni pogoji za nadaljevanje razgovorov med Vzhodom in Zahodom ter za doseg delnih sporazumov. Glede Južne Tirolske je dejal, da je Italija pripravljena razpravljati o vprašanju pred mednarodnim sodiščem v Haagu.

Oslo. — V Oslo so objavili besedilo norveške note, ki so jo poslali Sovjetski zvezi kot odgovor v zvezi z ameriškim vohunskim letalom „U-2“. V odgovoru Norvežani poudarjajo, da doslej niso in tudi v bodoče ne bodo dovoljevali izkoriščanja svojih letališč za akcije, s katerimi kršijo ozemlje drugih dežel.

Tokio. — Japonska vlada je na seji sklenila, da bo kljub zahtevi opozicije vztrajala na predvidenem obisku predsednika ZDA Eisenhowerja Japonski. Predsednik Eisenhower naj bi pripotoval v Tokio 19. junija.

Tirana. — Pred dnevi so v Baslu in Trstu zabeležili potresni sunek, ki naj bi bil nekje v Grčiji ali Albaniji. Naknadno so sporočili, da je bil v južni Albaniji v okolici Korča močan potresni sunek. Računajo, da je zgubilo življenje šest ljudi, ranjenih pa je bilo 95 oseb. Nad 500 hiš je huje poškodovanih. Zaradi potresa so popokale in Korči vodovodne cevi in se pretrgale električne žice.

Ljubljana. — Po dolgotrajni srčni bolezni je v 71. letu starosti umrl Emil Rumpel, nekdanji znani basist ljubljanske Opere.

Havaji. — Kakor smo uradno potrdili, so veliki valovi na Havajskih otokih pogoltnili v zadnjih dneh 51 ljudi. Do izredno velike plime je prišlo zaradi potresov in vulkanskih erupcij v Čilu. V Honolulu domnevajo, da je žrtev še več. Končno število žrtvev bodo mogli ugotoviti šele po razčiščenju ruševin. Nekaj ljudi so valovi odnesli tudi v morje, tako da za njih sploh ne bodo zvedeli.

Varšava. — V osrednji komisiji za raziskavanje nacističnih zločinov na Poljskem imajo številne dokumente o vojnih zločinih bivšega visokega SS oficirja Adolfa Eichmanna, katerega so pred nedavnim aretirale izraelske oblasti. Po teh dokumentih je Eichmann bil šestkrat na Poljskem kot voditelj gestapovskega oddelka za reševanje židovskega vprašanja. Eichmannovo ime so mnogokrat omenjali na nürnberškem procesu.

Wiesbaden. — Sovjetske oblasti v Vzhodni Nemčiji so dovolile polet ameriškega letala „C-47“, ki se je moralo spuščati v bližini Baltiškega morja. Zaradi slabega vremena je letalo ostalo s štiriimi člani posadke v Vzhodni Nemčiji, medtem ko je pet ostalih potnikov dopotovalo v Zahodno Nemčijo z avtomobilom, letalo pa je odletelo iz Vzhodne Nemčije ob ugodnem vremenu.

Washington. — Delegacija predstavnikov ameriških železnic je odpotovala na obisk v Sovjetsko zvezo, kjer se bo mudila mesec dni. V načrtu je, da bodo predstavniki sovjetskih železnic vrnili obisk v juliju.

Beograd. — Minulo soboto je dospela v Beograd skupna delegacija nacionalne federacije bivših deportirancev, internirancev, udeležencev odpora in domoljubov ter nacionalnega združenja bivših borcev odporniškega gibanja Francije. V Jugoslaviji so bili gostje centralnega odbora Zveze borcev in Zveze vojaških vojnih invalidov.

Peking. — Kitajski alpinisti so se pred nedavnim povzpeli na najvišji vrh sveta Mont Everest. Prvič se je to zgodilo na severni strani gorkega vrhaja.

Beograd. — Na povabilo federacije vojnih invalidov Finske je odpotoval minulo soboto sekretar vojaških vojnih invalidov Boro Kraljevski v finsko glavno mesto Helsinki.

V letu 40. obletnice koroškega plebiscita:

Josef Friedrich Perkonig v slovenskem prevodu

Ravno v času, ko na Koroškem pripravljajo hrupne proslave 40-letnice plebiscita in so v ta okvir vključili tudi velikega koroškega pisatelja Josefa Friedricha Perkoniga — je pri Cankarjevi založbi v Ljubljani izšla moderno in okusno opremljena knjiga [opremil jo je Dušan Omahen] z naslovom „Ugrabljena strd“. To je slo-

venski prevod Perkonigovega romana „Hönigraub“, ki ga je oskrbel mladi slovenski literat Rok Arih.

Gotovo ni naključje, da se je prevajalec odločil prav za to Perkonigovo delo. Ne samo, da je nastal roman „Ugrabljena strd“ v zrelejšem obdobju pisateljevega ustvarjanja, poleg tega spada v njegov kmečki ciklus z vrsto novel in romanov, v katerih pisatelj opisuje življenje koroškega kmečkega človeka in se bolj kot v vseh drugih svojih stvaritvah približuje značaju in bistvu tudi našega slovenskega ljudstva na Koroškem. Je torej povest o ljudeh, ki jih srečavamo v vsakdanjem življenju, in je slika zemlje, na kateri prebiva in se trudi naš rod. Zato nas veseli, da bomo zdaj tudi v maternem jeziku spoznali, kako je tega človeka in to zemljo v svoji umetniški besedi oblikoval koroški pisatelj Josef Friedrich Perkonig — „ta na pol Avstrijec po materi in na pol Slovenec po očetu“, kakor pravi o njem Rok Arih v obširnem eseju, ki ga je napisal za knjigo „Ugrabljena strd“. Temeljito izdelan in izklesan prevod, pri katerem je prevajalec prisluhnil najintimnejšim utripom koroškega srca ter se podrobno vživel tudi v bistvo pisatelja in njegovo dobo, nam bo Perkoniga približal še mnogo bolj, kot smo ga poznali in razumeli doslej.

Revija amaterskih dramskih skupin v Kopru

Zadnjo nedeljo se je v Kopru začela tretja republiška revija amaterskih dramskih skupin, za katero je ocenjevalna komisija Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije določila 11 ansamblov iz vseh predelov Slovenije. Za ocenjevalno komisijo niso bili merodajni le trenutni uspehi posameznih skupin, marveč se je ozirala tudi na splošni ugled, ki so si ga posamezne amaterske gledališke ansambli pridobili v letih po osvoboditvi. Čeprav med izbranimi skupinami manjkajo nekatere, ki so si na lanskeletni reviji osvojile posebne uspehe, spadajo nastopajoče igralske družine nedvomno med najboljše, kar jih trenutno premore Slovenija na področju amaterske gledališke dejavnosti.

Revijo, ki se je pričela v nedeljo in bo zaključena danes zvečer, je s svojim nastopom otvorila igralska skupina Svoboda iz Zagorja, ki je v koprskem gledališču uprizorila Cankarjevo „Pohujšanje v dolini Šentflorjanski“. V ponedeljek je Svoboda Velenje nastopila v Kopru s Priestleyevim „Inšpektorjem na obisku“, v Izoli pa je Tolminsko gledališče uprizorilo Rose-Budjuhovo dramo „Dvanajst porotnikov“. Svoboda Kranj se je v torek popoldne predstavila v Izoli s Fischerjevo dramo „Prosti dan“, medtem ko je bil zvečer v Kopru uprizorjen Roksandičev „Babilonski stolp“. Za sredo sta bili na sporedu dve predstavi v Kopru: popoldne Schillerjeva drama „Maria Stuart“ v izvedbi jeseniškega gledališča „Tone Čufar“, zvečer pa Beaumarchaisov „Seviljski brivec“ (Svoboda Mežica). Včeraj je Delavski oder iz Celja gostoval popoldne v Izoli, kjer je uprizoril Škufčev pravljico igr „Janko in Metka“, zvečer pa je v Kopru nastopila Svoboda „Jože Lacko“ iz Ptuja z Remčevo dramo „Mrtvi Kurent“.

Za danes, zadnji dan revije, sta predvideni dve predstavi. Amaterska dramska skupina iz Trsta bo v Izoli uprizorila Pugetove „Srečne dneve“, Svoboda Slovenska Bistrica pa bo zvečer nastopila z Borovo dramo „Zvezde so večne“ v Kopru, kjer bo tudi uradni zaključek letošnje revije amaterskih dramskih skupin Slovenije.

Gradiščanski Hrvati

Cerkvene oblasti pa so svojo nadzorno oblast nad šolstvom še razširile. Tako je cerkvena oblast odredila, da župniki sklicujejo šolske odbore, katerim je predsedoval župnik, njegovi člani pa so bili še šolski upravitelj (ob večjem številu učnih moči še drugi učitelj), nadalje člani krajevne katoliške akcije in zastopnik politične občine.⁸⁾

Za gradiščanske Hrvate je imel ta po sebi reakcionarni šolski zakon le eno pozitivno lastnost: zdaj so lahko sami upravljali svoje šole, volili učitelje in določali hrvaščino kot učni jezik na šolah. Leta 1935 so gradiščanski Hrvati sami upravljali nad 30 občin, v katerih so imeli absolutno večino. Leta 1936 je bilo na Gradiščanskem od 365 ljudskih šol 341 konfesionalnih, med temi 267 katoliških, 64 evangelijskih in 10 židovskih ter samo 24 državnih.

Nadalje so gradiščanski Hrvati leta 1936 tudi dosegli, da je bil imenovan za deželnega šolskega nadzornika za hrvaško šolstvo prof. Rudolf Klaudus, zaveden gradiščanski Hrvat. Apostolska administratura za

Gradiščansko pa je imenovala za šolskega nadzornika za konfesionalne šole duhovnika Ivana Dobroviča.

Po poročilu hrvatskega deželnega šolskega nadzornika prof. Klaudusa, ki je na letnem zboru gradiščanskega Hrvatskega kulturnega društva, osrednje kulturne organizacije gradiščanskih Hrvatov, dne 9. septembra 1936 podal pregled hrvatskega šolstva na Gradiščanskem, so imeli Hrvati takrat 27 šol z izključno hrvaškim učnim jezikom ter 16 dvojezičnih šol s hrvaško-nemškim učnim jezikom, na katerih je bil prva štiri šolska leta učni jezik hrvaški, potem pa nemški. Klaudus je takrat poudaril, da vrsta hrvaških občin do septembra 1936 še ni imela hrvaških šol. Na tem zboru je bila tudi izglasovana resolucija o hrvatskem šolstvu, ki se je glasila:

- Vsaka šola je hrvatska in se mora v njej poučevati hrvatski materni jezik.
- Na hrvaških šolah more biti nastavljen samo Hrvat kot učitelj.
- Učitelji, ki se potegujejo za mesto na

V letu 40. obletnice koroškega plebiscita pa pripada slovenskemu prevodu Perkoniga še poseben pomen. Čeprav bodo nekateri ljudje prav v tem letu skušali tega pisatelja uklepati v tesni okvir „pevca domovine“ v najožjem pomenu njihovega lastnega pojmovanja koroške domovine in domovinske zvestobe, pa Perkonig je in bo ostal „pesnik sporazumevanja“, ki je v svoji zrelejši dobi spoznal krivice, prizadejane drugemu deželnemu narodu in jeziku in je zato obžaloval zablude mladih dni. Posebno v eseju, v katerem je Rok Arih obširno orisal lik in življenjsko pot velikega koroškega pisatelja, bo Perkonig z lastnimi besedami odgovoril lažnim prerokom, ki so ga odtujili drugi nič manj lepi duši domovine.

Ravno zaradi tega pomena pisatelja Perkoniga pa je Slovenska prosvetna zveza tudi dala slovenski založbi pobudo za izdajo slovenskega prevoda njegovega romana.

Državna realna gimnazija in gimnazija za Slovence

Dijaki Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence v Celovcu priredijo v nedeljo, dne 19. junija, ob 14.30 uri v veliki dvorani Doma glasbe (Konzerthaus) v Celovcu pevski koncert pod naslovom

„Pesem povezuje“

Prvi del programa obsega pesmi evropskih narodov v originalnih jezikih. V drugem delu koncerta pa bodo dijaki prepevali slovenske pesmi.

Porabite to priložnost, da vidite svojo mladino na odru!

Že lanska prireditel 5. in 6. junija je dokazala, da se na slovenski srednji šoli v Celovcu opravlja resno delo. Tudi letos ne boste razočarani.

Vstopnice dobite v šolski pisarni oziroma jih naročite pismeno ali telefonično pod tel. števil. 55-15 po 12, 10 in 8 šilingov.

Ob nedeljski pevski prireditvi v Celovcu

Po edinstveni proslavi petnajstletnice osvoboditve in petletnice podpisa državne pogodbe, ki jo je pred tremi tedni, v nedeljo, dne 8. maja imela Slovenska prosvetna zveza v razprodani dvorani Doma glasbe v Celovcu, so preteklo nedeljo isto dvorano ponovno zasedli koroški Slovenci. Prišli so na koncert slovenskih pesmi, ki ga je priredila Zveza pevskih društev.

Obe prireditvi sta bili manifestaciji kulturne tvornosti in narodno obrambnih prizadevanj koroških Slovencev. Proslava SPZ pred

tremi tedni pa je bila tudi manifestacija naše življenjske volje in borbenosti za uresničitev določil člena 7 državne pogodbe, priporjenih v protifašistični narodno-osvobodilni vojni. Isti duh je pravzaprav vel tudi iz množice udeležencev nedeljskega koncerta. Žal pa smo ta duh pogrešali v izpovedih o naših narodnostnih težnjah, vse preveč pa smo slišali nemških razlag pozdravov in napovedi pesmi. Spraševali smo se in se še vedno sprašujemo, komu so bile te razlage namenjene, ko smo od treh pozdravljenih čast-

nih gostov nemškega jezika v dvorani opazili le enega.

Vendar vsi ti nedostatki ne morejo zmanjšati uspeha, ki ga koroški Slovenci v zadnjih treh tednih lahko zabeležimo na kulturno prosvetnem področju. Osmega maja je nastopilo v Celovcu 250 naših prosvetašev in pevcev, v nedeljo pa se jim je pridružilo po stvarni ugotovitvi nadaljnjih 170. Obakrat je bila velika dvorana Doma glasbe razprodana. Obakrat je v Celovcu utripalo srce za pravice prikrajanega koroškega hlapca Jerneja in trkalo na vest vseh, ki nas hočejo zamolčati in prikriti ter oropati naših pravic.

hrvaški šoli, morajo z izpitom dokazati, da so sposobni poučevanja v hrvaškem jeziku.⁹⁾

To stanje pa je trajalo le nekako do maja 1937. Dne 26. aprila 1937 je gradiščanski deželni zbor namreč izglasoval nov šolski zakon ter zakon o šolskem nadzorstvu. S tema zakonoma je bilo na novo urejeno ljudsko šolstvo na Gradiščanskem. Deželni šolski zakon, ki je prevzel glavne določbe splošnega avstrijskega zakona o ljudskem šolstvu z dne 14. maja 1869, razlikuje državne ljudske šole, ki jih ustanavljajo politična in samoupravne oblasti, ter konfesionalne ljudske šole s pravico javnosti, ki jih smejo obiskovati pripadniki od države priznanih veroizpovedi. Glede učnega jezika je novi šolski zakon odredil naslednje: V šolah, v katerih šolskem okolju biva 70 % pripadnikov narodne manjšine, je jezik manjšine učni jezik; šole v občinah s 30 do 70 % pripadnikov narodne manjšine imajo kot učni jezik jezik manjšine ter državni (nemški) jezik; v šolskih okoliših, kjer ni 30 % pripadnikov manjšine, pa je jezik manjšine neobvezen učni predmet. Za pripadnost k narodni manjšini je bilo merodajno ljudsko štetje iz leta 1934.

Cerkvena oblast je imela že pred tem zakonom na konfesionalnih šolah pravico nameščanja učiteljev, določanja njihovih plač in izbiranja učnih knjig. To ureditev je prevzel tudi novi zakon. Poleg tega je

dopuščal možnost, da se za 10 šolskih otrok, pripadnikov iste veroizpovedi, ki živijo raztreseni po vaseh in naseljih, lahko ustanovijo posebne „postaje za podeljevanje veronauka“ (Religionsunterrichtsstationen) v maternem jeziku otrok. Glede nemškega jezika pa so zanimive določbe 2. in 6. odstavka § 7 novega šolskega zakona. V 2. odstavku je bilo odrejeno: V vseh šolah, na katerih se poučuje v drugem kakor v nemškem jeziku — torej v hrvaškem ali madžarskem, se mora nemški državni jezik kot obvezen jezik (predmet) učiti v vseh razredih, začenši od druge polovice prvega razreda. 6. odstavek pa je določal: Otroci nemškega — torej hrvatskega ali madžarskega maternega jezika — morajo konec 4. šolskega leta toliko nemško znati, da znajo svoje misli razumljivo izražati v nemškem jeziku tako v pisanju kakor tudi v besedi.

Nemški otroci pa so po tem zakonu imeli v vseh šolah izključno nemški pouk. Za nemške otroke v šolah z izključno manjšinskim učnim jezikom je bil odrejen poseben nemški pouk. Če so nemški otroci na taki šoli dosegli število 25, je bil zanje odprt poseben razred. Če pa je bilo na kakšni šoli skozi tri leta po 40 nemških otrok, se je morala po novem šolskem zakonu za te otroke zgraditi posebna nemška šola.

(Nadaljevanje sledi)

⁸⁾ Österr. Pädagogische Warte, Wien 1935, aprilsko številka. — O verski šoli na Gradiščanskem, „Koroški Slovenec“, XV., Dunaj 1935, št. 21, str. 2. — Med gradiščanskimi Hrvati, „Koroški Slovenec“, 1935, št. 40, str. 2.

⁹⁾ Med Hrvati v Burgenlandu, „Koroški Slovenec“, Celovec, XVI, 1936, št. 40, str. 2—3.

Živinorejska zadruga za Libuče in okolico je imela svoj občni zbor

Na občnem zboru Živinorejske zadruge za Libuče in okolico, ki je bil preteklo nedeljo, so vedeli zadrugniki, predvsem pa pastir Piko, povedati, da čaka na zadrugnem pašniku pri Štibarju na vrhu Belšaka letos posebno sočna in dobra paša. Znova lahko ugotavljamo, da se je navedena živinorejska zadruga s sodelovanjem Zveze slovenskih zadrug pod preudarnim vodstvom članov upravnega in nadzornega odbora po vojni zelo opomogla, obnovila in dosegla vidne uspehe, kar tiče zboljšanja in napredka. Gnojenje pašnika z umetnimi gnojili je izpodrinilo manjvredno travo ter raste po pravilnem in smotrnem gnojenju krma, ki je nekaj vredna.

Zadruga neguje tudi gozd kot dragoceno dobrino zadrugnega imetja. Danes ima les tudi v višini 1000 metrov skoraj isto ceno, kakor v nižjih legah, ker so izgradili odvozne in dovozne poti, ki olajšujejo prevozne možnosti. V gozdu trebijo vsled viharjev in zime polomljena drevesa, iztrebljajo grmovje ter zasajajo prostornine z drevesnimi mladikami. Tudi oddaljen travnik, ki ga imenujejo „Puša“ in ga za pašo ne morejo dobro izkoristiti, so zasadili z drevesnimi mladikami, ki prav dobro uspevajo.

Na občnem zboru je predsednik upravnega odbora Mirko Kumer podal poročilo o delu in prizadevanju zadruge v preteklem letu. Z njemu lastno izvirno in duhovito

to zgovornostjo je očrtal mnoge razveseljive in pereče probleme zadrugne ustanove ter nanizal vrsto koristnih napotil za bodoče uspešno delo.

Občni zbor je vzel poročilo predsednika z odobravanjem na znanje.

Nato so zadrugniki prijavi na pašo svojo živino, mlade junice in junce, ki so jih zadnji dan meseca maja odgnali na pašo. Mlada živina se prepase na zadrugnem pašniku okoli 100 dni, se utrjuje in dobro razvija.

V zadnjem času so na zadrugnem posestvu ustrezno izgradili vodnjak, sklepali pa so tudi o napeljavi vodovoda od sosedovega Jurčevega vrelca k zadrugnim poslopjem.

Letos bo tako daleč, da bodo na Štibarjevem vrhu obnovili starodavno razpadlo

znamenje. Ta dogodek namerava zadruga praznovati s primerno slavnostjo. Ob tej priložnosti, to bo morda v nedeljo, dne 3. julija, bodo napravili na zelo lepi razgledni točki, na Štibarjevem vrhu, odkoder je prekrasen razgled v Labotsko dolino, Mežiško dolino ter tudi na zapadno stran Koroške, srečanje vseh zadrugnikov in njihovih družinskih članov, gostov drugih zadrug ter ostalih prijateljev zadrugništva. Razgovarjali so, da bodo na ta zadrugni izlet povabili poslevodečega podpredsednika Zveze slovenskih zadrug dr. Mirta Zwitterja kot govornika, pevski zbor prosvetnega društva in kakšno godbo, v ostalem pa bo preskrbljeno tudi z jedajo in pijačo. Lahko pričakujemo, da bo ta nedeljski popoldne lep in prijeten na Štibarjevem vrhu, na posestvu Živinorejske zadruge za Libuče in okolico.

Dr. Otto M. Polley 50-letnik

Vodja deželne tiskovne urada za Koroško dr. Otto M. Polley je minuli ponedeljek praznoval 50-letnico svojega življenja.

Marsikateremu bralcu našega lista ni znano, da je jubilar, kateri ima v zasebnem in službenem življenju do soljudi in strank, ki imajo opravka v njegovem uradu na deželni vladi, nadvse lepe ter dobre in uslužnostne odnose, tudi zelo plodovit in priznan koroški pesnik in pisatelj. Njegova lirčna in pripovedna dela so številna in mnogovrstna, pisati je začel že v mladih letih. Dočim je pisatelj Josef Friedrich Perkonig vključeval v svoje pripovedništvo stike z južnimi slovanskimi narodi, jih Polley bolj naslanja na romanski svet. V povesti „Srečanje v Kobariču“ utira pot in gradi most k zblizanju z južnim romanskim sosedom. Značilna pa je

med drugimi njegova knjiga „Sedem dni Koroške“, v kateri prikazuje Koroško kot pripodobo Evrope. Večkrat je izjavil: Biti Korošec, se pravi biti Evropejec, kar ima velike simboličen smisel in kaže pot iz ozke miselnosti v medsebojnem sožitju.

Lahko bi našli vrsto pomembnih literarnih del tihega in globoko čutečega umetnika, vendar naj zadostuje to. V vseh njegovih delih izžareva človečnost in zrelo gledanje na svet in življenje. Pisateljevo vodilo je: Umetnost nikdar ne sme pozabiti, da mora služiti življenju!

Dr. Polley se je rodil 30. maja 1910 v Feldkirchnu, študiral pa je umetnostno zgodovino in germanistiko. Čestitkam ob njegovem življenjskem jubileju se pridružujemo tudi mi.

rano smrt obeh Razajevih je goľovo pripisati posledicam prestanega duševnega in telesnega trpljenja v izseljeništvu.

Pred štirimi leti je hčerka Mici poročila Edija Štinglerja, p. d. Tomanovega v Kajžah. Na Razajevem domu je vzkliklo novo mlado življenje, mladima zakoncema sta se rodili dve hčerki. Toda sreča ni trajala dolgo, pred nedavnim je neizprosna smrt izrgala iz središča družine nadvse dobrega moža in očeta.

Pokojnega Edija so v vsej okolici zelo cenili in radi imeli. Bil je izredno delaven, skrben gospodar in oče, razen tega pa dober in ustrezljiv sosed ter razgleden in plemenit značaj. Ni čudo, da je zelo številna množica žalnih gostov prisostvovala pogrebni svečanostim minulo nedeljo na kotlirskem pokopališču. Pevci so zapeli ganljive žalostinke na domu žalosti in ob odprtem grobu, domači župnik pa je spregovoril poslovilne in tolažilne besede. Nato je domača zemlja zagrnila telesne ostanke

hujši časi. Krvavi nacizem je zavladal nad našo zemljo. Leta 1942, 14. aprila, je bila tudi Rainerjeva družina med tistimi, ki so jih pregnali v izseljeništvu. Križev pot se je začel, toda čeprav so Hitlerjeve armade stale ob Volgi in Pirenejah, v Afriki in Narviku, Rainer niti za hip ni zgubil vere v zmago pravice. Ko se je po osvoboditvi doigral pot naših izseljencev-povratnikov vlekla iz Bavarske preko Nižje Avstrije, Gradca in tedaj že svobodne Slovenije proti domu na Koroško, je Rainer mimogrede v Gradcu obiskal grob svojega velikega prijatelja dekana Singerja in se mu na gomili zahvalil za vso njegovo dejavnost in največjo žrtev, ko je dal življenje za svoj rod. Po treh letih, treh mesecih in treh dneh se je tudi Rainer vrnil na svoj dom. Prišel je potrt, toda ne strt. Starosta našega narodnega gibanja je nemudoma spet prevzel vodstvo našega skupnega prizadevanja.

Ko je izzvenela iz grl naših pevcev pesem, ljubljenska našega slavljenca, „Polje, kdo bo tebe ljubil...“, se je zastopnik SPD tov. Maksi Kaki v prisrčnih in skromnih besedah zahvalil slavljenca za vso njuno prizadevanje za blaginjo slovenskega ljudstva na koroških tleh, za vse žrtve in vso trpljenje, ki sta ga doprinesla v ta namen. Izrazil je željo, da bi še mnogo let ostala med nami in dejal, da ga med nami ni in ga bržkone ne bo več, ki bi polje, to je našo slovensko zemljo, tako ljubil kot vedno naš Rainer.

Zveza slovenskih organizacij obvešča:

Letošnje letovanje otrok na Jadranu

Letošnje počitniško letovanje slovensko govorečih otrok je določeno v 2 skupinah in sicer bo prva skupina na letovanju v času od 12. 7. do 2. 8., druga skupina pa v času od 4. 8. do 25. 8. V vsako skupino bo sprejetih 55 otrok. Otroci bodo kakor lani letovali v Savudriji.

Starši, ki želijo svoje otroke poslati na letovanje, naj vložijo za sprejem pismeno prošnjo s priporočilom krajevne slovenske prosvetne ali zadrugne organizacije. Za letovanje pridejo v poštev otroci v starosti od 9 do 14 let, pri čemer imajo prednost otroci, ki še niso bili na letovanju.

Prošnji s priporočilom je treba priložiti še naslednje podatke:

1. ime, poklic in naslov staršev,
2. ime otroka in njegove rojstne podatke,
3. če je otrok že kedaj bil na letovanju in kolikokrat.

Poleg tega je treba prošnji priložiti osebno izkaznico otroka s sliko. Veljavna je samo izkaznica (Personalausweis), ki jo izstavi okrajno glavarstvo. Za otroke z osebni izkaznicami je potrebna tudi izjava (v nemščini) očeta oz. zakonitega zastopnika, da nima nič proti potovanju otroka v inozemstvo. Najbolj priporočljivo pa je, da starši oskrbijo za otroka potni list. Prošnji mora biti nadalje priloženo tudi zdravniško spričevalo in režijski prispevek v znesku 150 šilingov.

Termin za vlaganje prijavnih prošnji je določen do 30. junija 1960.

V prošnji starši tudi lahko navedejo željo, s katero skupino bi radi poslali svoje otroke na letovanje. Ta želja bo po možnosti upoštevana.

Starše, katerih otroci bodo sprejeli na letovanje, bomo po končanem prijavnem roku pismeno obvestili ter jim sporočili nadaljnja navodila.

Ne zamudite prijavnega roka ter pravočasno pošljite prošnje in prijave na naslov: **Zveza slovenskih organizacij, Celovec — Klagenfurt, Gasometergasse 10.**

prekmalu preminulega Edija, solze neizrekljive žalosti pa so zaigrale v očeh žalujočih svojcev ter tudi v očeh mnogih drugih žalnih gostov. Pokojni naj počiva v miru, nedeljeno sožalje vseh pa naj bo v tolažbo žalujočim svojcem.

Kljukasti križi po Borovljah

V noči od nedelje na ponedeljek so v Borovljah in okolici neznani zlikovci pomazali ceste in javne napise s kljukastimi križi. Ta nacistična znamenja so opazili in videli delavci, ki so šli v ponedeljek v zgodnjih jutranjih urah na delo. Kmalu na to so bili križi na cestah zabrisani z asfaltom, pomazani napisi pa odstranjeni.

POTUJOČI KINO SPZ

predvaja slovenski mladinski film

KEKEC

v sredo, dne 8. junija ob 20.00 uri v **Kotmarju vasi** pri Plajerju

v petek, dne 10. junija ob 20.00 uri v **Slovenem Plajberku** pri Boštu

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli sporoča:

Na binkoštno nedeljo in na binkoštni ponedeljek vsakrat ob 1/2 12. uri dopoldan predvaja kino Ziegler v **Železni Kapli** slovenski mladinski film

KEKEC

Slovensko prosvetno društvo „Zvezda“ v Hodišah

priredi na binkoštno nedeljo popoldne ob 3. uri

PEVSKI KONCERT

pri Ravšu v Šmiklavžu

Prisrčno družinsko slavlje

LOGA VAS. — Praznovali smo petdesetletni jubilej poroke, torej zlato poroko, in petdesetletnico lastnega gospodarstva na Sušnikovi hiši staroste našega prosvetnega gibanja Matevža Rainerja in njegove žene Marije iz rodu Črncev. Ob tej priložnosti smo se zbrali sosedje, prijatelji in znanci, vsem na čelu pa naši pevci pod vodstvom tov. Hanzeja Aichholzerja. Slavljenca je zadonela pesem naša, pesem Sušnikov in Črncev.

Ob tej priložnosti na kratko nakažemo v našem listu življenjsko pot in delo spoštovanih slavljenec.

Zena Rainerja je doma iz ene najstarejših slovenskih hiš, pri Črncu. V 12. stoletju že najdemo to hišo imenovano v starih arhivih. Posestvo je bilo svojčas največje med Celovcem in Beljakom. Njenega brata, našega Noltija Černica, smo morali, žal, že preteklo leto spremiti k zadnjemu počitku. Najzvestejši pevec slovenske pesmi, njen brat Makskej Černic, pa je zaradi svoje zvestobe pravični stvaril umrl mučeniške smrti v koncentracijskem taborišču Dachau.

Matevž Rainer se je rodil 17. novembra 1882 pri p. d. Podbreznjaku v Ločah. Njegov stari ded je bil Primož Košat, ki je leta 1870 organiziral največji slovenski tabor na

Koroškem. Mladi Matevž je bil pravi kmet-ski sin in je začel že v rani mladosti ceniti domačo zemljo in ljubiti svoj rod. Mlad fant se je vključil v delo za svoje ljudstvo ter bil leta 1905 soustanovitelj našega Slovenskega prosvetnega društva. Leta 1910 se je poročil in kupil hišo pri p. d. Sušniku. Prav v tej hiši je kakih 30 let prej nastala naša pesem „Juhe, pojdam v Škofiče“.

Od leta 1910 je bil Matevž naš občinski tajnik. Veliko je storil v korist našega naroda. Leta 1919 najdemo našega Rainerja med interniranci v Litzlhofu. Leta 1924 je bil izvoljen za župana naše občine. Pri občinskih volitvah leta 1928 so dobili 1 mandat Landbund, 5 mandatov socialdemokrati in 10 mandatov Slovenci — za Rainerja. Rainer je bil vseskozi pravi ljudski župan. Sam beljaški okrajni glavar ga je postavil za zgled vsem županom svojega okraja, posebna njegova vrlina pa je bila, da je redno obiskoval bolne občane v bolnišnici in reveže v sirotišnicah. Sušnikova hiša je bila vedno na stežaj odprta vsem, ki so iskali nasvete in gmotno pomoč, in je to ostala vse do danes.

Vrlemu možu že klerofašizem ni prizanesel. Leta 1935 so ga kot z dvetretjinsko večino izvoljenega župana odstavili, občino pa je prevzel Nemec iz Beljaka. Prišli pa so še

O rekah, slapovih in jezerih

● Reka z najkrajšim imenom na svetu je — reka E. Teče v gorah Monadhliat na Škotskem.

● Največje rečno ustje na svetu je ustje Amazonke, ki se izliva v Atlantski ocean. Amazonka izliva vsako sekundo v morje nad 100.000 kubičnih metrov vode!

● Ob času plime se dvigne vodna gladina tudi daleč navzgor po rekah, ki se izliva v morje. Najvišje se dvigne val takšne rečne plime v Tientan-kiangu na vzhodnem Kitajskem. Spomladi se tam ob času plime dvigne rečna gladina za več kot osem metrov in bučanje tega mogočnega vala je slišati celo 20 kilometrov daleč v notranjosti dežele! Val plime na Gangesu sicer ni tako visok, seže pa do 100 kilometrov navzgor po reki.

● Najvišji slap na svetu je Angleški slap na reki Caroni v Venezueli. Voda pada tam 1070 metrov globoko, pri čemer pada eden od njegovih curkov več kot 880 metrov globoko, ne da bi pri tem kjer koli zadela ob skalnato steno!

● Najgloblje jezero na svetu je Bajkalsko v srednji Sibiriji: na najglobljem mestu je globoko 1800 metrov.

Mnogi izmed nas si predstavljajo, da je naše življenje v primeri z drugimi živalmi bitji pravzaprav kratko. Toda to drži le, če ga primerjamo samo z nekaterimi maloštevilnimi rastlinami: mamutska drevesa žive štiri tisoč let, naši iglavci doživijo starost do pet sto, bukke pa približno do dve sto petdeset let. Izmed živali nas prekašajo v dolgotrajnosti življenja le neke vrste želv ali krokodilov.

Pri naših najbližjih sorodnikih v živalskem kraljestvu, pri sesalcih, pa je stvar že popolnoma drugačna. Pri vseh sesalcih na suhem in v vodi smo do zdaj z gotovostjo lahko dokazali nad petdesetletno življenjsko dobo le pri treh vrstah: pri človeku, pri slonu in pri konju. Rjavi medved in povodni konj najbrže tudi lahko živita nad petdeset let, čeprav pri njih to zanesljivo še ni bilo dokazano. Še težje pa je to dognati pri kitih in nosorogih.

Slon ne doseže visoke starosti

Slonovka Alice je bila rojena 1893 in je živela v newyorškem živalskem vrtu še leta 1950. Slona Changa, ki je pripel v Kopenhagen leta 1879 in bil takrat gotovo že odrasel, so hoteli leta 1918 zato, ker zaradi starostne onemoglosti ni mogel več vstati, usmrtiti. V noči pred nameravano usmrtitvijo pa je poginil. V živalskem vrtu je živel štirideset let in je bil domnevno star petdeset let.

V starejših knjigah lahko beremo še splošno trditev, da dosežejo sloni visoko starost, vsekakor pa višjo kot človek, in sicer nad sto let. Ta trditev gotovo ne drži. Po izkušnjah v živalskih vrtovih in pri rednikih slonov v Burmi in Indiji sklepamo, da doživijo sloni starost od petdeset do šestdeset let. Res pa sloni tudi presenetljivo naglo rastejo, hitreje kot človek. V kopenhagenskem živalskem vrtu je enajstletni slon že zaplodil mladiča,

slonovka Ellen pa je s trinajstimi leti tudi že imela mladiča.

Od 7500 konjskih veteranov iz prve svetovne vojne je živelo leta 1934, torej šestnajst let po koncu vojne, še vedno 274 in leta 1943 še 72 konj.

Vsekakor pa je srednja življenjska doba naših konj le 8,2 leta. Že v prvem letu jih pogine kot žrebet 20 %. Od šestega do dva-

najstega leta pa konji, ker morajo v teh letih najbolj delati, najbolj obolevajo in poginjajo.

Naša goveda pa ne dosežejo višje srednje starosti od šestih let in pol, zakaj 15 % jih morajo zaradi tuberkuloze pobiti. Vsaka deseta krava pogine zaradi notranjih poškodb z žebli, žičnimi kosi in drugimi tujimi telesi, ki jih požro s krmo. Povedali pa so mi, da je neka krava doživela dvaintrideset let in imela do svojega sedemindvajsetega leta redno teleta.

Podobno je z našim zajcem. Ker žive zajci v ujetništvu tako dolgo in ker so izjemoma nekega divjega zajca zaznamovali z obročkom v uhlju ter ga po dvanajstih letih zopet ujeli, vemo, da je njihova življenjska doba lahko zelo dolga. Le da to dobo malo kateri zajec v svobodi lahko izrabí — preveč sovražnikov ima vedno za petami! Ko so nekoč v Nemčiji zaznamovali večje število divjih zajcev, se je izkazalo, da jih 84 % ni doseglo starosti dveh let, le 7 % je doseglo konec drugega, 6 % je bilo starih tri leta, in le 3 % je doživelo štiri ali več let.

Star že s 15 leti

Življenjska doba psov in levov je skoraj enako dolga. S štirinajstimi ali petnajstimi leti so že zelo stari. Lev Cezar v lipškem živalskem vrtu je doživel dvajset let in so ga morali zaradi starostne oslabelosti ubiti, medtem ko je bil takrat že oče 171 otrok.

Tudi nekateri psi so dosegli precej višjo starost. Neki pes je živel od l. 1914 do 1939, torej petindvajset let. Nekemu osemindvajsetletnemu ovčarju je njegova gospodinja v svoji oporoki zapustila neke vrste rento, s katero naj bi se preživeljal. Preživel je gospodinjino za pet let in je bil torej star trintrideset let. Še dalj časa, to je štirintrideset let, je živela neka psica pritlikavka. Zgubila je vse svoje zobe, tako da je lahko uživala le tekočo hrano.

Kakšno starost lahko dosežejo divje živali, vemo lahko večinoma le o zvereh, ki so živele ujetne v zverinjah. Seveda je lahko življenjska doba v svobodi drugačna, zlasti če gre za živali iz drugih klimatičnih pasov. V kolikor pač v novejšem času tetoviramo mlade, in naravi živčice divje živali, jih obročkamo ali pa kako drugače zaznamujemo in jih potem opazujemo, kdaj so poginile, nosijo glede starosti vendar prebivalci živalskih vrtov rekorde. Mirno udobno življenje, zadostna in enakomerna prehrana in varnost pred smrtnimi nevarnostmi vplivajo kakor na človeka tudi na živali.

Podloga, Razdrtega, Hrastja in s hribov naokoli.

„Res, tudi mati bi ravnala, kot ste vi, jaz bi šel v partizane, najbrž tudi Mihec...“

„Pisati sem hotela šele, ko bi bila hiša pod streho. No, zdaj si prišel ti, delo bo šlo hitreje od rok.“

„Kdo je najel tesarje, kdo kupil les?“ sem vprašal, ko sva se pogovorila o vsem drugem.

„Dobila sem nekaj podpore, toliko, da bo za tesarje, tudi nekaj lesa so mi dali spodaj na odbor, drugo so pripeljali sosedje, največ smo dobili z Motnika.“

„Kako je tam?“

„So že podtaknili ogenj, pa so prišli partizani, pogasili in pregnali Nemce, samo svinjaki so pogoreli. Strica Tomaža so odpeljali, nihče ne ve, kam so šli z njim, ni ga, kot bi se bil pogreznil v zemljo. Gotovo so ga ubili spodaj v Podmenikovem gozdu. Iz partizanov sta se vrnila oba fant, Jožek, starejši, je brez levce, tudi Tinč, mlajši, ni popolnoma zdrav, vendar sta živa, Jožek doma gospodari, Tinč pa ima službo v rudniku, nočni čuvaj ali vratar je, hudo je, ampak tu na Strmca je še huje. Dreč je tudi po vojni ostal na Motniku, pravi, da bo kmet. Naj bo, samo da je ostal. Vsako nedeljo se oglasi. Priden fant. No, videl ga boš. Tudi Lizika je pridna. Kod le hodi? Lizika, Lizika! Po vodo je šla, glej jo, tam spodaj pri izviru! Pridi, Lizika, boš videla, kdo je prišel!“

Stockholškemu živalskemu vrtu so leta 1901 podarili tjučenja. Desetletja je bil Jakob pri obiskovalcih znan in priljubljen. Po njegovi smrti, leta 1942, so pri njem ugotovili poškodbe ožilja, razširjenega srca in druge pogostne pojave, kakršne najdemo pri človeku. V morju Jakob gotovo ne bi bil dosegel starosti trintrideset let.

Ob ameriških obalah so ujeli kita, ki je

je živel le še dve leti. Ko je umrl, je bil star 118 let.

To bi mogla biti tudi približna starost, ki jo človek lahko doseže.

Posameznemu človeku se še vedno godi tako kot v pračasnih časih. Doraščajo, cvetijo in se dobesedno kot rastlina — posušijo. Zarodek v materinem telesu ima 94 % vode. Od rojstva do visoke starosti pade količina

Kako dolgo žive živali

imel v mesu vraščeno harpuno. Zaznamovana je bila z imenom „Montezuma“. Posadka tiste ladje je hotela to velikansko žival ujeti pred petdesetimi leti. Kit je bil gotovo že takrat velik, zakaj mladičev tudi takrat niso lovili.

Rekordi sesalcev

Neke „rekorde“ sesalcev v živalskih vrtovih glede na starost so n. pr. dosegli: zebrovka v živalskem vrtu mesta Dublina je dosegla starost 47 let, šimpanz, ki živi v moskovskem živalskem vrtu, ima 28 let in 5 mesecev, v pariškem zoo je poginila do zdaj najstarejša gorila s 25 leti. Leopardi doživijo 15 let, hi-jene 20, beli medved 25 do 40, rjavi medved 40 do 50 in bizon 25 do 35 let.

„Sesalec“, ki doseže rekord v najdaljšem ujetništvu, je zopet človek. Francoska sodišča so v 18. stoletju obsojala zločince za hude zločine večkrat na kazen 100 let in 1 dan „na galejah“, v resnici torej na doživljenjsko delo.

Bil pa je nekoč človek, ki je tako kaznen res prestal. Jean Baptiste Mour je bil leta 1776 s šestnajstimi leti zaradi požiga obsodjen in v novembru 1876, po prestani kazni iz toulonskega zapora izpuščen. Na svobodi

vode od 68 % na 56 %. Če se usušimo pod 55 % vode, umremo. Ne more pa se zgoditi, da bi stotnik dosegel 130 ali 180 let.

Kratka življenjska doba

Seveda je z življenjsko dobo maloštevilnih živali, ki še žive okoli nas v Evropi ali Ameriki, še slabše. Jazbec doseže starost 8 do 10 let, vidra 15 do 18, hermelin in dihur 7 do 10, svizec 15 in srna tudi toliko let.

Divji zajec lahko živi 5 do 9 let. Poizkusi z obročkanjem divjih zajcev v ZDA pa so pokazali, da so pred lovem varni komaj dve leti.

Srnjak je v svobodi doživel tudi že 30 let, miši in podgane pa so s tremi leti že stari. Svizec doživi največ 5 do 7 let, damjak 20, los 20, divji prašič 20 do 30, volk 12 do 16, lisica 10, ris 13 do 14, bober nad 40 let.

Kratko življenje imajo žužkojedi. Jež doživi v ujetništvu komaj 4 leta, je pa vprašanje, če doživi v svobodi domnevnih 8 do 9 let.

Lahko smo zadovoljni, ker smo Metuzalemi med živalmi, med sesalci imamo najdaljšo življenje. Seveda pa smo tudi tista vrsta sesalcev, ki sama in prav mojstrsko razume, da napravi sočloveku iz življenja pekel.

Bernhard Grzimek

Lovci na človeške glave

Globoko v pragozdovih Bornea, tretjega največjega otoka na svetu, proučujejo znanstveniki življenje Murutov, plemena „lovcev na glave“, ki vse bolj izumira.

Muruti so eden od „izgubljenih narodov“ na svetu. To so ljudje nizke rasti, po stopnji razvoja še v kameni dobi. Živijo od lova na živali, ki jih napadajo z zastrupljenimi puščicami. Kot zadnji od plemen na Borneu so se zdaj začeli odrekati lovu na človeške glave.

Znanstveniki do zdaj še niso mogli točno ugotoviti, ali so Muruti v svoji nepristopni zemlji brez cesti in poti še do danes ohranili običaj obrednega lova na človeške glave ali ne. Oni sami o tem ne želijo govoriti.

Prvi znanstvenik, ki je živel med Muruti, je bil profesor Loyd Davies, šef socialno-medicinskega oddelka Univerze na Malaji. Ugotovil je, da se je v letih od 1953 do 1957 število Murutov zmanjšalo za 23,4 odstotka tako, da jih je bilo konec leta 1957 samo še 18.000. Pozneje sta dr. Polutin in dr. Sanders odkrila, da je temu vzrok neka kronična infekcija. Rojstvo otroka je zanje redkost. Muruti pa zato niso niti najmanj zaskrbljeni, nasprotno, kažejo neko čudno nezanimanje za svojo bodočnost. Razen tega so pripadniki tega plemena, ki se hranijo z mesom vseh živali pragozda, tudi s kačami in opicami, zelo neodporni proti boleznim.

Po mnenju znanstvenikov, če se današnji naravni prirastek ne bo povečal, bodo Muruti, katerih poreklo je zavito v skrivnostni plašč neznanja, čez nekaj let izumrli.

sem videl, da ni tako. Drugače je pod zemljo v Köflachu, drugače v Eibisfeldu, Merlewaldu in Mensu in spet drugače v Podlogu. Doma je celo pod zemljo bolj domače. Ali zaradi domače besede in domače kletve ali zato, ker je bilo tudi spodaj v jami čuti, da se je zgoraj zgodilo nekaj velikega? Videl sem; ljudje imajo voljo do dela, toda niso ga večji, manjka človeka, ki bi urejal delo njihovih rok.

„No, kako misliš, Marko?“ sta me vprašala Franček in Mihol, ko smo bili zunaj in smo šli proti ravnateljstvu.

„Čez dva tedna pridem!“

Predem sem se vrnil na Strmec, je stopil predme velik, zagorel, širokoplečat mlad mož.

„Zdravo, Marko Lamuti!“

Začuden sem ga gledal.

„Ne poznaš me, seveda me ne poznaš. Slišal pa si gotovo o Lipetu. Ne!“

Krepko sem stisnil desnico Amonovemu starejšemu fantu. Dve leti je partizanal, zdaj je bil mojster v rudarski kovačnici; izvedel sem še za Tonča, srečno se je z družino vrnil iz Srbije in zdaj dela na okraju.

Vse mi je bilo novo, ne samo tisto, kar je bilo res novo, marveč tudi marsikaj, kar sem poznal že od prej. Vendar sem se hitro vživljal in tako zmanjševal čas, ki je ločil moj odhod s Strmca od vrnitve v domači kraj. Seveda sem vsak čas opazil, da sem iz tujine prinesel to in ono navado, ki je

Kje ste, Lamutovi?

Anton Ingolič

Marko je bil prvi, tisti, ki ga je čakala toliko in toliko let.

„Komaj smo ga pokopali,“ je teta nadaljevala, ko se je prej iz srca razjokala, „so prišli po naju z Ivanom.“

Preteklo je precej časa, preden sem izvedel podrobnosti: na noč so prišli in zvezali teto Jero in strica Ivana, še Drejca in Liziko bi bili, da ju nista s stricem poslala takoj po Markovem pogrebu gor na Motnik. Hišo so zažgali, teto in strica pa odpeljali.

„Joj, kako so že med potjo topli Ivan! Zaradi Marka in ker smo dajali parizanom včasih kruha in mleka in ker ni povedal, kar so hoteli vedeti. Marko, ne veš, kako hudo je bilo, ampak jaz sem se vrnila, Ivan pa je ostal tam, tam na Nemškem. Tudi zdaj je hudo, še vedno je hudo. Da si le prišel! Ste prišli vsi?“

„Sam, za zdaj sam.“

„Bolje tako. Nisem vam nič pisala. Preveč hudo bi bilo materi, vem. Nisem jaz kriva, res nisem, ni bilo mogoče drugače, tudi ona, tudi Roza bi jim dajala jesti, naši fantje so bili, knapi in kmečki sinovi iz

Kuhinjski pribor in zdravje

Zdravje družinskih članov je pogosto odvisno od navidezno nepomembnih reči, na primer od kuhinjske posode ali gospodinjskih pripomočkov: Primer: baker začne uničevati vitamin C v trenutku, ko pride v stik z njim, prav to kovino pa najdemo v mnogih starejših kuhinjskih pripomočkih, malone v vseh, ki niso iz aluminija, nerjavečega jekla ali iz stekla. Če uporabljamo takšne pripomočke, uničimo večino vitamina C, zlasti še, če bi zelenjavo kuhali v taki posodi. Posledice pomanjkanja vitamina C so znane: najrazličnejše bolezni, rane se slabo zaraščajo, v hujših primerih se vneajo sklepi in podobno.

Vitamin C pa je le ena izmed sestavin, ki jih gospodinja uničuje, če napačno ravna z živili. Če olupite povrtnino na debelo, odstranite precejšnje količine železa, ki ga je največ prav tik pod lupino. Železo pa je človeškemu organizmu zelo potrebno. Če si omislite ustrezno pripravo za lupljenje, seveda iz nerjaveče kovine, boste pripravljali povrtnino naglo in tudi pravilno, saj bo ostalo v njej mnogo več železa in drugih rudninskih snovi.

Svetloba uničuje vitamin B-2. Če hranite ta vitamin vsebujoča živila, zlasti mleko, v stekleni posodi, se iz njih izgubi mnogo tega vitamina. Če nimate pokrovov, ki dobro pokrivajo kuhinjske lonce, in če razen tega odlijete tudi vodo, v kateri se je zelenjava kuhala, vržete stran dobro polovico rudninskih soli in celo vrsto dragocenih vitaminov, s tem pa ustvarjate pogoje, da vam bo navzlic dozdnevni prizadevnosti zbolel ta ali oni družinski član.

Mnoge gospodinjice se trudijo, da bi svoje kuhinje opremile z modernimi električnimi štedilniki in z drugimi dragimi pripomočki, pri tem pa zanemarjajo tisti osnovni kuhinjski pribor. Niti najdražji štedilnik ne pomaga, če nimate potrebnih kuhinjskih pripomočkov, spričo česar se zmanjšuje hranilna vrednost sicer vestno pripravljene hrane. Ob skromnejšem štedilniku in z ustreznim priborom lahko očuvamo v hrani večino hranilnih sestavin, s tem pa tudi zdravje družinskih članov. V naših prodajalnah je čedalje več raznih koristnih kuhinjskih pripomočkov, o katerih lahko upravičeno trdimo, da lajšajo in krajšajo delo. Kolikokrat se primeri, da gospodinja ne doda na primer jubi prepotrebne petersilja, ker nima časa, da bi ga zrezala z navadnim nožem, ali pa določene povrtnine ne izkoristi popolnoma, ker nima pasirnega strojčka, za ročno pasiranje pa ima premalo časa in pretrujene roke.

Čeprav so gospodinjski proračuni skromni, je treba vselej določiti vsotico za nakup prepotrebnih pripomočkov, na primer dobre noža, ki ne bo rjav, pa loncev in pokrovov. Prava gospodinja je ponosna na svoj dobro opremljeni „kuhinjski arzenal“, saj pojmuje kuhinjo kot delavnico ali laboratorij, v katerem ona odloča o zdravju svoje družine.

bila domačim tuja, tudi to in ono besedo, ki je niso razumeli.

„Kaj je to fos?“ me je na lepem ustavila Lizika sredi pripovedovanja o življenju in delu v francoskih rudnikih.

„Sem rekel fosse?“ sem se začudil. „Misliš sem, da sem rekel jama.“

„Se vedno ste na Francoskem, stric.“

„Nič čudnega, več kot pol življenja sem prebil tam.“

S podvojenimi močmi sem se lotil gradnje. Teta Jera mi je izročila, kar je še imela denarja. Toda težko je bilo za vse; za opeko, apno, železje in mizarska dela. Daleč naokoli sem hodil in prosjačil zdaj za to in spet za ono. Najtežje je bilo za delavce. Toda neke nedelje, ko smo teta, Lizika, ki je bila za svojih dvajset let že kar velika in krepka deklica, in jaz prihajali od Plevnika, kjer je gospodar teli Jeri in Liziki odstopil zadnjo hiško, se je iz gozda privlila gruča ljudi.

„Kam le gredo?“ smo se vprašali.

„Najbrž imajo zborovanje,“ je rekla Lizika, „na Motniku bo miting.“

Pa ni bil miting; kakih štirideset rudarjev in nekaj žensk je prišlo z orodjem, da bi nam pomagalo pri gradnji. Teta Jera je bila vsa iz sebe.

„Kaj takega, kaj takega!“ je ponavljala. „In ni Ivana, da bi to videl, ni Marka. To je kot v partizanih, ko smo pomagali drug drugemu.“

Še dve nedelji so prišli in hiša je bila pod

Nekateri starši mislijo, da se veljava najuspešneje gradi s strahovanjem oziroma nasiljem. To pojmovanje veljave ima najbrž svoje korenine v teh primitivnih zaključkih: Otrok mora svojega vzgojitelja ubogati. Najbolj zagotovo ga uboga, če se ga boji. Zato je najbolje, če otroka strahujemo. — Strah (ki ima svoj zoprni simbol v leskovi šibi, to je v telesnem kaznovanju) je v vzgojnem procesu eden najbolj problematičnih činiteljev in na njegov račun gre v vzgojnem procesu največ zlorab in največ škode. Če želimo vzgojiti človeka, ki se bo v življenju znašel sam, svobodno in neprislusno odločal za to, da bo ravnal, kakor je prav, ki se torej ne bo odločal pravilno samo tedaj, če ga in kadar ga strahujemo — in takega človeka moramo vzgojiti — tedaj tega človeka kot otroka ne smemo vzgajati tako, da bo reagiral samo na nasilje in da bo strah edini argument in edini motiv njegove življenjske dejavnosti.

V družinah, v katerih gradita roditelja svojo avtoriteto na nasilju, je življenjsko vzdušje za otroka strašno. Roditelja za vsako malenkost na otroka kričita, za vsako malenkost ga udarita, brutalno dušita v njem vsak nagib k samostojnemu odločanju, vsak najmanjši prestop izrabita za izražanje svoje neomejene oblasti nad otrokom. „Dokler ga jaz redim, bo delal, kakor bom jaz ukazal!“ „Biti mora tiho in ubogati. — jaz sem oče!“ „Mu bom že pokazal!“

ZDRAVJE JE ZAKLAD

Zatekli gležnji

V toplih pomladnih dneh in seveda poleti se mnogo mladih žena in deklet pritožuje zaradi oteklih gležnjev. Preiskujejo jim ledvice, srce itd., toda zdrave so od „otekanih nog do glave“.

Gležnji zatekajo mnogim ljudem, kadar se dolgo vozijo z vlakom in jim noge dolgo visijo; razen tega jih ne morejo razgibati. To si lahko razložimo tako, da je pritisk krvi v venah višji kot pritisk tekočine v bližnjem tkivu. Tako pride tekočina v tkivo in noge zatečejo. Vzrok so lahko tudi preozki čevlji, toda noge zatekajo pogosto tudi v sandalah z niskimi petami.

Znano je, da ženski hormoni zadržujejo tekočino v tkivu (podobno lastnost ima n. pr. tudi kuhinjska sol). Tako dekleto in mlajšim ženam pred menstruacijo zatekajo noge, ker so hormoni v tem času bolj razgibani. Nekateri znanstveniki trdijo, da je kriva tega mežgovnica v ženskih nogah, ki ne odvaža v redu tekočine v tkivu. Govorijo o mošnjah v tkivu.

Teorije o pojavu otečenih nart in nabreklih gležnjev kljub vsemu ne zadovoljujejo. Medtem ko svetujejo nekateri proti otekanju masažo, počivanje s podloženimi dvignjenimi nogami, gibanje, skakanje in gumijaste nogavice, dekleto, ki nimajo nobenih napak na srcu, ledvicah in zdrave členke, pa marljivo plesanje.

Zatečeni gležnji so posledica vročih dni. V tej dobi tudi več pijemo in solimo. Kuhinjska sol je n. pr. sredstvo proti žeji, ker zadržuje tekočino v tkivu, vendar če komu zatekajo gležnji, naj ne je slanih jedi, kadar je vroče. Nekoliko smešna, vendar uspešna pomoč je v mnogih primerih jedilna soda.

Večkrat opazite, da so vam gležnji otekli, zvečer od napornega dela, zjutraj pa od morebitne prečute noči. Če ste prepričani, da otekline niso znamenje bolezni, na primer srčnih, marveč le posledica utrujenosti, tedaj bodo obkladki iz kameličnega čaja kmalu spravili gležnje v prvotno obliko. V tak obkladek lahko zavijete gležnje čez noč, vendar pazite, da jih ne boste povezali pretrdo. Ovirani krvni obtoki bi vam lahko napravili več škode kakor koristi.

streho, za teto Jero smo prizidali sobo s kuhinjo, napravili hlev za dve kravi, svinjak in listnjak. To bo gledala mati! Čakali smo samo še na okna, vrata in druga obrtniška dela.

Toda medtem sem se že spustil v jama. Delo zares ni napredovalo, kot bi moralo, preveč je bilo delavcev, ki so prišli naravnost z njive v jama. Včasih bi bil najrajši odložil pazniško svetilko in prijel za kramp ali sveder, toda že pri gradnji mi je po nekajurnem delu začelo primanjkovali sape in me tako zbadali v rami, da mi je bila desnica brez moči; poleg tega sem videl, da je potrebna smotrna organizacija dela.

Kar verjeti nisem mogel, da smo se zbrali tam, kamor nekoč ni smel stopiti rudar: v direktorjevi sobi. S kakšnim strahom sem včasih gledal v tale velika okna, s kakšno mržnjo sem motril lepo oblečene gospode, ki so odhajali skozi tale z železjem okovana vrata, in kako sem grozil tej hiši, ko so zaprli očeta, deklici s svetlimi očmi pa niso dali kruha! Tedaj je vse gorje za rudarja prihajalo iz te hiše, zdaj v tej hiši enaki med enakimi razpravljamo, kako bi čim več bogastva, ki je pod zemljo, spravili na dan in ga razdelili družinam za zimo, tovarnam, ki so jih naši tovaršili dvigali iz ruševin, železnici, delavnicam, pisarnam. Od povsod so prihajala naročila, čedalje več in čedalje večja, mi pa nismo imeli premoga.

„Zares, morali te bomo pustiti,“ je spo-

Ob takem stališču roditeljev se avtoritativni odnos ne more razviti, saj je za ta odnos značilno, da je otrok nasproti svojemu vzgojitelju „odprt, voljan, mehko podredljiv, željan vzgojitelja.“ Pa ne le da se ne more razviti avtoritativni odnos: pri takem zmotnem pojmovanju avtoritete delamo v vzgojnem procesu velikansko škodo, saj se razvija večno strahovani otrok v lažnivega, strahopetnega, hinavskega ali nasilnega človeka.

Po mnogih družinah srečujemo pojmovanje avtoritete, ki je pravo nasprotje tega, kar smo doslej povedali. Nekateri starši mislijo, da bodo postali otroku avtoriteta, če bodo gradili odnose izključno na tem, da otroka čustveno in po vsi sili vežejo nase. Če je bil edini motiv prej omenjenega odnosa: „Ubo-gal bo!“ — je edini motiv sedaj omenjenega odnosa: „Rad naj me ima!“ Napaka ni v tem motivu samem po sebi, ampak v izključnosti tega motiva. Roditelja se vneto izogibljeta slehernemu položaju, v katerem bi otroka — pa čeprav iz najbolj utemeljenih razlogov — kaj prizadelo, ga kaj neprijetnega doletelo. Zato uvajata v družino sladkobne medsebojne odnose, neprestano milujeta otroka, ga razvajata z nežnostmi, pohvalami, ga neprestano izzivata k izjavam in dokazom svoje ljubezni: „Ali imaš očka kaj rad?“ „Koliko imaš mamico rad?“ „Koga imaš najraje,“ „Pokaži, kako imaš mamico rad!“ „Poglej, kako te ima očka rad — pomarančo ti je pri-

nesel.“ „Saj boš pojedel juhico, kajne, ker imaš mamico rad?“

Tudi v takih primerih ni škoda le v tem, da se ne razvije avtoritativni odnos, ampak tudi v tem, da se v otroku razvijajo slabe značajnostne poteze: otrok postaja priljubljen in sebičen, špekulira z ljubeznijo, prične svoje prednosti preračunavati, izkorišča očeta in mater.

Pa še druga, morda še usodnejša vzgojna škoda nastaja: otrok ne spoznava, da smo obvezani nasproti družbi, da so merila dobrega in zla v družbi; oče in mati mu utemeljujeta dobro in zlo samo v odnosu do sebe: „Tega ne smeš, ker bo mamica žalostna.“ „Stori tako, da bo očka vesel.“ Gotovo imata oče in mati prav, če vrednotita otrokova dejanja z osebnega vidika; ni pa prav, če samo s tem odnosom utemeljujeta otrokove moralne obveznosti. Otrok mora že v družini spoznati, da ne veljajo merila dobrega in zla samo za odnose v družini, ampak za družbene odnose nasploh.

Morda bi omenili še eno zvrst napačnega pojmovanja avtoritete: nekateri starši mislijo, da si bodo pridobili veljavo s tem, če bodo vsak trenutek pozirali pred otrokom v vlogi vzvišenega in nezmotljivega razsodnika med dobrim in zlom. Prepričani so, da so njihove razsodbe popolne in nedotakljive samo zato, ker so jih dali kot roditelji. Nikoli se ne približajo otroku prisrčno, preprosto in odprto kot ljudje, ki imajo tudi svoje težave, ki so se v življenju tudi kdaj zmotili, ki so kaj v življenju tudi kdaj storili, kar ni bilo prav. Vedno stojijo na odru nekakšne popolnosti in od tam vsak trenutek zasipavajo otroka z nauki. Nenehno stojijo otroku za hrbtom, na vsak otrokov vzgib udarijo uradni pečat svoje avtoritativne razsodbe, vsak trenutek izrabijo, da otroku popridigajo. Otroku ne dajo priti do sape. Ne dajo mu, da bi v miru in sam kdaj kaj premislil, kaj razsodil, izoblikoval kako svoje stališče. Ne dajo in ne pomagajo mu, da bi kdaj sam prehodil kak košček spoznavne poti, da bi se vsaj, v svoji notranji stiski, obrnil na očeta ali na mater s svojim lastnim vprašanjem. Vse vzgojno delo se spremeni v nekakšen birokratski stroj, ki vestno etiketira vsako otrokovo čustvo, misel, dejanje ali hotenje s snazno etiketo „dobro“ ali „slabo“, ki pa otroku onemogoča, da bi se zaupljivo in željno, toplo človeško zatekal k očetu in materi po pomoč in ob njima doživljal in spoznaval vso zapletenost, pa tudi vse možnosti človekove notranje rasti.

(Otrok in družina)

NASVETI

■ Bencin postane vnetljiv, če raztopimo v njem nekaj amoniakovega mila.

■ Dežnik sušimo vedno odprto, vendar ne popolnoma, da se tkanina ne raztegne.

■ Galošče očistimo tako, da jih zdrgnemo s čebulo, namažemo z oljem in z mehko krpo zdrgnemo.

znal Mihol, „moral boš v Francijo po rojake. Bodo prišli?“

Ali niso odšli zato, ker tu ni bilo dela, ker so jih vrgli iz jam na cesto ali tako slabo plačevali, da so crkavali od gladi, doma pa so stradale njihove družine? Preden sem bil odšel, so me v Mensu ustavljali na ulicah in prihajali celo na dom.

„Marko, povprašaj, kako bo po vojni z delomi!“

„Stopi tudi v Razdrto in Hrastje, našel boš koga, ki me pozna in ve, da nisem spal v jami!“

„Najdi nam streho in delo, kjerkoli, samo da bomo živeli!“

Nasmehnil sem se Miholu in drugim tovarišem, ki so vprašujoče gledali vame.

„Seveda bodo. Nihče ni odšel za zmerom. Dokončam hišo in grem, prej pa pišem, naj se pripravijo.“

„Piši!“

Pisal sem v Mens, Triel, Merlewald, Nieux in še drugim, znancem zaradi dela, materi pa, da pridem konec leta, najpozneje za božič. Pisal sem ji tudi, kako je bilo s stricem Ivanom, Markom in teto Jero, kako s stricem na Motniku in s sosedi po bližnjih in daljnih bregeh. Seveda sem moral tudi sporočiti, kaj se je zgodilo z našo hišo, vendar sem poizil omenil bolj mimogrede, na široko sem se razpisal o novi hiši in o tem, kako jo gradimo.

To je bilo že moje peto ali šesto pismo v Mens. Prvič sem pisal konec maja iz bol-

nišnice, sporočil sem, da sem lahko ranjen, da pa je Peter padel. Tega pisma, kot tudi drugega teden dni pozneje najbrž niso dobili, pač pa so morali dobiti moje tretje pismo, v katerem sem ponovil, kar sem že pisal; to pismo je Tilka, sestra Tilka, izročila kurirju, ki je potoval v Francijo in je dal pismo v Parizu na pošto.

Tiste prve dni so se zdravniki spogledovali ob moji bolniški postelji, le Tilka, sestra Tilka, je bila prepričana, da je najhujše mimo in da bo še vse dobro.

Roke je imela mehke, nežne, Martine. Sicer ni bila podobna Marti. Manjša je bila, drobna, le oči je imela svetle kot Marta, toda prestrašene.

Tilkina vera v moje ozdravljenje mi je dajala moči.

„Kako je, naš Francozi?“

Bila je blede v obraz, toda smeh je imela spodbuden.

„Veš, kako,“ sem godrnjal že navsezgodaj.

Kako tudi ne bi? Zunaj je bila pomlad, tam zunaj se je dogajalo toliko novega, pomembnega, jaz pa sem ležal v mavčevem oklepu, še ganiti se nisem mogel.

„Vsak dan bolje, ne čutiš?“

Tovariši so drug za drugim odhajali, prihajali so novi, tisti, ki so bili ranjeni v bojih z ostanki četnikov, ki so se še skrivali v odročnih planinah, ostala je samo še Tilka, ostale so Martine roke.

(Nadaljevanje sledi)

D.O.M.I.S.L.I.C.E

Debela knjiga je največkrat ponesrečen poizkus napisati tanko.

*

Kar ljudje zamolčijo, spesnijo.

*

Najprimernejša dolžina za knjige, predavanja in zabave je, če je prekratka.

*

Da bi ostal original, marsikdo oponaša — samega sebe.

*

Šele pogum, da dela napake, ustvarja raziskovalca.

*

Napačna uporaba tujke pomeni prvo stopnjo izobrazbe, pravilna uporaba drugo — nobena pa tretjo.

*

Močne roke lahko vajeti popustijo.

*

Med samimi golimi bi se oblečeni sramoval.

*

Kar dolgo pričakujemo, nas končno preseneti.

*

Gotovi nismo nikoli — samo prenehamo.

*

Kdor se napihuje, bo votel.

*

Kaj so izposojene knjige? Darila proti volji.

*

Lahkomiselno upanje — hiter obup.

*

Zlata se imenuje doba, ko zlato ni nič veljalo.

*

Nekateri delajo, drugi so samo zaposleni.

*

Velika dejavnost še ni veliko dejanje.

S tovarišem Jožetom, lovcom državnih gojilvenih lovišč na Pokljuki, sva se ob petih zjutraj vračala z lova na velikega petelina. Počasi sva hodila in se večkrat ustavila, da z daljnogledi opazujeva visoko pod Viševnik (2050 m), kamor sta se pred štirimi urami podali lovki, Jožetova žena Francka in Marica iz Celovca. Šli sta na ruševca, malega petelina, kakor mu pravimo pri nas. „Če ga ustreliva, bova vriskali,” so bile zadnje besede Francke, ko smo se razšli ob lovski koči na Rudnem polju.

Strela iz višine 1860 metrov, kjer se nahaja omenjeno rastišče, z Jožetom nisva slišala in sva bila v dvomih, ali sta lovki

počasi tekeli, sva se z Jožetom menila o partizanski borbi, saj sva bila nekoč oba partizana, ter o lovskih doživljajih. Spomnil sem se na prvega ruševca, ki sem ga ustrelil 20. aprila 1945. In Jožetu sem pripovedoval:

19. aprila 1945 sem prišel s petimi ali šestimi partizani k Peršmanu v Podpeci, dve uri hoda iz Železne Kaple. Prve besede, ki jih je naslovil name takratni posestnik Peršmanove domačije Luka Sadovnik, moj mladostni prijatelj, so bile: „Kori, v Topici pa petelin poje. Greva zjutraj gor!” Kako pa, sem mu odgovoril, ko imam samo brzo-strelko? Vseeno pa me je mikalo, da bi šel na ruševca. „Saj imam jaz dovolj lovskih pušk,” mi je odgovoril Luki in sva sklenila,

Prvi ruševvec in lovski „krst”

streljali ali ne. Čas pa je bil že mimo, ker le tu in tam sva še slišala iz daljave gruljenje ruševca. To gruljenje se namreč sliši kilometre daleč, čeprav je v neposredni bližini slišati zelo rahlo.

Ob pol šestih naju predrami iz premissjevanja visoko doneči vrisk: „Juhuhu!” — To je vrisk moje žene, vzklikne Jože. „Potem imata ruševca!” mu veselo odgovorim.

Počasi sva šla naprej do avtomobila, s katerim smo se ob enih po polnoči pripekljali v osrčje prekrasnega lovskega revirja, kjer pojeta v mesecu maju v nižinah veliki, v višini, nad gozdno mejo, pa mali petelin. Natočila sva si čaja. Snežni vrhov, na videz tako blizu, da bi jih prijel z roko, so se že kopali v bleščeči sončni svetlobi. Ruševcev ni bilo več slišati.

„Juhuhu!”

Drugi vrisk. Z lovcom sva bila zdaj bolj kakor prej prepričana, da je ruševvec res uplenjen. Računala sva, da bosta lovki potrebovali še uro in pol v dolino. Ta čas, ki je zaradi težkega pričakovanja razmeroma

da greva naslednje jutro v Topico. Naslednje jutro sva bila z uplenjenim ruševcem že doma, preden so domači zapustili tople postelje. Naš stražar naju je ustavil in se čudil lepi pfici, kakršne prej še nikdar ni videl. — Pet dni po tem veselim lovskem dogodku s Peršmanovim Lukijem so SS-ovci pobili vso njegovo družino. Lukija, njegovo 85 let staro teto Franciško in štiri otroke so ustrelili v hiši in jih s hišo vred sežgali. Ženo Nanijo z dvema otrokoma, od katerih je enega — komaj 1 leto starega — nosila v naročju, ter sestro Katarino pa so ustrelili na dvorišču, kjer jih je naslednjega dne fotografirala naša patrulja in so dokumenti še danes shranjeni. Dve dekleti sta bili težko ranjeni, sta pa po naključju ostali živi, ker sta se po streljanju potuhnili, da so SS-ovski zločinci mislili, da sta mrtvi in so po storjenem zločinu odšli. —

Tudi Jože mi je pripovedoval o težkih žrtvah Pokljuke. Nad sedemdeset partizanov je padlo v eni sami borbi na Pokljuki, ker jih je izdal domačin-belogardist. Danes

imajo ti junaki na Pokljuki lep spomenik; najlepši spomenik pa smo vsem padlim za svobodo v borbi proti fašizmu postavili v naših srcih in niti Peršmanovi niti padli junaki s Pokljuke ne bodo nikdar pozabljeni. Danes vlada mir. Mladi in stari lovski prijatelji brezskrbno uživamo lepoto lova in srečni obiskujemo prekrasna svobodna lovišča domačih gora in gozdov.

Iz misli naju predrami šumeči glas korakov. Zapokala je trda skorja snega. Jože je pogledal proti gozdu, od koder sta prihajali lovki. Pod košatimi smrekami so bile videti še komaj noge, a izpod nizke smrekove veje je Jože ugledal ruševca, ki sta ga nosili v rokah. „Imata ga,” je vzkliknil in zdaj sva zavriskala tudi midva, ki sva

tako težko pričakovala tega trenutka. Torej nista vriskali zastoj. Vsi žareči v obraze sta ponosno stopili pred naju in visoko dvignili plemenito ptico, prekrasnega ruševca s petimi krivci.

Vsakdo, ki ima odprto srce za plemeniti lov, si lahko misli, da čestitkam, stiskanju rok in vzklikom „Lovski blagor” ni bilo ne konca ne kraja. Objeli smo se kot veseli in srečni lovski tovariši, Francki in Marici pa sva z Jožetom še posebej čestitala, saj sta bili verjetno edini na Pokljuki, ki sta uplenili ruševca brez moške pomoči.

Prvi, veseli del lova je bil zaključen in sledil je drugi, „resni” del — lovski krst. Vsak lovec, ki upleni prvo divjad, pa naj bo to petelin, srnjak ali gams, mora biti po lovski šegi „krščen”.

Na Pokljuki so že bili zbrani vsi lovci prostranih revirjev. V planinski koči, kjer se dobi tudi kaj pod zob in si lahko omočiš od truda polnega lova suho grlo, je bil posvet starejših lovcev, seveda v odsotnosti mlade lovke Marice, ki pa je verjetno že slutila, kaj se pripravlja. Zbralo se je tudi sodišče. Pred kočo je bil postavljen dolg stol, ki je predstavljal zatožno klop, hkrati pa tudi „mučilno pripravo”. Na stolu je bil položen uplenjeni ruševvec, ki mu je bilo udobno poslano s smrekovimi vejicami.

Ko je sodišče zasedlo svoje prostore, je „birič” s puško na rami pripeljal „obtoženko” pred visoki strogi forum. Tožilec brez obotavljanja predlaga za storjeni zločin — usmrtilitev nedolžne plemenite ptice — smrtno kazen. Zagovornik po dolgem in širokem govoru omili celo stvar in Francka kot priča pripoveduje in dokazuje, da sta bili ubogi lovki od petelina naravnost napadeni, zato da je bil strel upravičen, ker je bil izvršen v silobranu. Zdravnica medtem preiskuje obtoženo Marico, če je le-ta pri polni zavesti in zdravju ter jo bori z zalivanjem z vinom za vrat in za pas. Pregleda tudi, če je tisti del telesa, po katerem bo po vsej verjetnosti začelo v kratkem padati, nezaščiten. Ob koncu sodnik razsodi:

„Od vsakega lovca, ki je že uplenil ruševca, naj obsojenka za kazen dobi tri gorke s palico!”

Pred izvršitvijo kazni je morala obsojenka odgovoriti sodniku na tri lovska vprašanja. Dva odgovora je znala, usodno pa je bilo tretje vprašanje: „Kdaj ima kura ruševca največ perja na sebi?” Ker obsojenka ni vedela zadovoljivega odgovora, je doslej skrita palica — tako imenovana „krščenica” — zažvižgala po ubogi žrtvi.

„Krstim te v znamenju ohranitve lovske vestil!” in po zraku je zažvižgalo.

„Krstim te v imenu lovske bratovščine Pokljuke!” in sledil je drugi udarec.

„Krstim te v imenu lovskega tovarštva, ki naj ne pozna nobenih meja!” in tretjič je zamolklo udarilo po žrtvi.

Ta obred so ponovili še štirje prisotni lovci in „žrtev” je postala enakovredna in enakopravna za lov na ruševca.

*

Dobrim in požrtvovalnim lovcom s Pokljuke želim v zahvalo in priznanje še mnogo let močnega zdravja, krepak „Lovski blagor” ter mnogo krstov za zdrav in plemeniti lovski pomlad.

Gašper

STAREC OB MOSTU

Ernest Hemingway

Črtica „Starec ob mostu” je eden izmed najlepših primerov Hemingwayeve kratke proze, v kateri pisatelj na kratek, zgoščen način opiše vso tragiko vojne. Črtica je klasičen primer, kako tenko je znal pisatelj prislunili tegobam človeškega življenja in jih na pretresljiv umetniški način opisati.

Ob cesti je sedel starec z jekleno obrobjenimi naočniki in v zelo prašni obleki. Čez reko je bil postavljen pontonski most in čezenj so šli vozovi, kamioni, možje, ženske in otroci. Vozovi, ki so jih vlekle muhe, so se majali gor po strmem klancu od mosta in vojaki so pomagali s tem, da so tiščali prečke koles. Kamioni so težko škripali navzgor in proč, prehitvevajoč vse drugo, in kmetje so težko stopali po prahu, ki je segal do gležnjev. Toda starec je sedel, ne da bi se ganil. Bil je preutrujen, da bi bil šel naprej.

Moja naloga je bila, naj grem čez most, raziščem mostišče na drugi strani in odkrijem, do kod je napredoval sovražnik. Opravil sem to in se vrnil čez most. Zdaj ni bilo več toliko voz in pešcev je bilo zelo malo, starec pa je bil še vedno tam.

„Od kod prihajaš?” sem ga vprašal. „Iz San Carlosa,” je rekel in se nasmehnil.

To je bil njegov rojstni kraj, zato mu je bilo prijetno, ko ga je omenjal in nasmehnil se je.

„Skrbel sem za živali,” je pojasnil. „O,” sem dejal, ne da bi bil povsem razumel.

„Da,” je rekel, „ostal sem, da sem skrbel za živali. Bil sem zadnji, ki je zapustil San Carlos.”

Ni mu bilo videti, da bi bil ovčar ali kravar; gledal sem njegovo črno, prašno obleko, sivi, prašni obraz in naočnike z jeklenim robom ter sem rekel: „Kakšne živali pa?”

„Razne živali,” je rekel in zmajal z glavom. „Moral sem jih zapustiti.”

Opazoval sem most in Afriki podobno

pokrajino Ebrove delte ter se vpraševal, kako dolgo bo še trajalo, preden bomo zagledali sovražnika, ves čas sem poslušal, da bi ujel prve šume, ki bi naznanili tisti zmerom skrivnostni dogodek z imenom „stik s sovražnikom”, starec pa je še vedno sedel tam.

„Kakšne živali so bile,” sem vprašal. „Tri vrste živali skupaj,” je razložil. „Dve kozi, mačka in še štirje pari golobov.”

„Pa si jih moral zapustiti?” sem vprašal. „Da. Zaradi topništva. Kapitan mi je naročil, naj odidem zaradi topništva.”

„Pa nimaš nič družine?” sem vprašal in opazoval drugi konec mostu, kjer se je zadnjih nekaj voz naglo spuščalo po položnem bregu.

„Ne,” je rekel, „samo živali, ki sem jih povedal. Mački seveda nič ne bo. Mačka zna sama poskrbeti zase, toda ne morem si misliti, kaj bo z drugimi.”

„Kateri politični skupini pripadaš?” sem vprašal. „Noben politični skupini,” je dejal. „Sedemindeset let imam. Prišel sem dvajset kilometrov daleč in zdaj mislim, da ne morem več naprej.”

„Tu ni dobro postajati,” sem rekel. „Če moreš do tja — gori, kjer se cesta odcepi proti Tortosi, so kamioni.”

„Malo bom še počakal,” je rekel, „potem pa grem. Kam pojdejo kamioni?”

„Proti Barceloni,” sem mu povedal. „V tisti smeri ne poznam nikogar,” je rekel, „toda prav lepo se ti zahvaljujem. Še enkrat se ti prav lepo zahvaljujem.”

Pogledal me je z zelo praznim, utrujenim pogledom in ker je moral z nekom deliti svoje skrbi, je rekel: „Mački ne bo nič, ne dvomim. Zavoljo mačke se ni treba nič vznemirjati. Toda druge. Le kaj misliš, kaj bo z drugimi?”

„O, verjetno jo bodo kar dobro odnesle.” „Misliš?”

„Zakaj ne?” sem rekel in gledal na drugi breg, kjer zdaj ni bilo nič več voz. „Toda kaj bodo počele, ko pride topni-

štvo, ko je bilo meni naročeno, naj odidem zavoljo topništva?”

„Ali si pustil golobnjak odprt?” sem vprašal.

„Sem.”

„Potem bodo odleteli.”

„Da, gotovo bodo odleteli. Toda druge. Bolje, da ne mislim na druge,” je dejal.

„Če si se odpočil, bi bilo treba iti,” sem priganjal, „Vstani in poskusi hoditi.”

„Hvala ti,” je rekel, se spravil na noge, omahoval na eno in na drugo stran in potem sedel nazaj v prah.

„Skrbel sem za živali,” je rekel medlo, toda ne več meni. „Samo za živali sem skrbel.”

Nič se ni dalo narediti z njim. Bila je velikonočna nedelja in fašisti so napredovali proti Ebru. Bil je siv, naoblachen dan, nebo je bilo nizko, tako da njihova letala niso vzletela. To in pa dejstvo, da znajo mačke same poskrbeti zase, to je bila vsa sreča, kar je bilo namenjeno staremu.

ANEKDOTA

● Dumas je priredil banket v čast Jenny Lind, ki je pela Traviato v Parizu. Švedinja se pri njem pozanima, kdo je Marie Duplessis, model „Dame s kamelijami”. Bila je nadvse razočarana, ko je zvedela, da Marie sploh ni bila lepa in je imela v času, ko jo je Dumas poznal, nekega konjskega mešetarja za ljubimca.

To se ni zdelo švedski pevki prav nič romantično. „Takoj torej od originala ni ostalo nič drugega kot ljubezen do kamelij!” je menila.

„Tudi to ne,” je rekel Dumas neusmiljeno. „Marie rož še mar ni bilo. Kamelije sem si izmislil.”

Josef Friedrich Perkonig

Dichter der Verständigung unter den Völkern

In Ljubljana ist vor kurzem die slowenische Übersetzung des Romans „Honigraub“ des grossen Kärntner Dichters Josef Friedrich Perkonig erschienen. Die hervorragende Übersetzung besorgte der junge slowenische Schriftsteller Roka Arib, der auch ein umfangreiches Essay über das Leben und Wirken Perkonigs schrieb, worin er sich besonders mit dessen Weg vom verführten Opfer falscher Propheten zum Dichter der Verständigung unter den Völkern beschäftigt. Das Essay gibt auch die Antwort auf die Frage, warum es überhaupt zur slowenischen Übersetzung dieses Werkes gekommen ist und dies gerade im Jahre der 40. Wiederkehr des Tages der Kärntner Volksabstimmung.

Nachfolgend bringen wir die deutsche Übersetzung des oben genannten Essays „Josef Friedrich Perkonig“.

Beim österreichischen Schriftsteller Josef F. Perkonig müssen wir uns eigentlich nach der Beschaffenheit des Inhaltes jener Zufälle fragen, die es ermöglicht haben, dass dieser halb Österreicher mütterlicherseits und halb Slowene väterlicherseits in den heutigen Meinungen der österreichischen Literaturgeschichte und Kritik zum Begründer der modernen kärntnerischen dichterischen Aussage in deutscher Sprache wurde, einer Aussage, die mit dem Roman von den Nöten und dem Glück des alten Lukas auch schon zu uns gedrungen ist.

Schon ein oberflächlicher Blick auf das Leben des Schriftstellers drängt uns, zumindest vorübergehend auch an dem verwinkelten und noch bis zum heutigen Tage — für dieses Land gilt es jedenfalls — nicht ganz gelösten Problem der Beziehungen zwischen zwei benachbarten Völkern halt zu machen. Die enge Verknüpfung des Schicksals des Schriftstellers mit dem Leben der Kärntner Slowenen in den letzten sieben Jahren ist offenbar. Umsomehr müssen wir gerade deshalb zumindest jene Begegnungen zwischen unseren Menschen und ihm berühren, deretwegen der slowenische Leser die gerade gegenteilige Vorstellung haben könnte, als sie ihm die Frucht der reifen Mühe des Schriftstellers — der Roman Honigraub — zu vermitteln vermag.

Zumindest ein Teil der slowenischen Menschen konnte in der Wahl des Lebensweges gerade dieses österreichischen Schriftstellers, der sozusagen auch aus dem Schoß unseres Volkes hervorgegangen war, obwohl in seinem Randgebiet, sowie auch in seinem literarischen und kulturpolitischen Ausdruck — eine jener Erscheinungen sehen, die Ablehnung verdienen, eine jener Erscheinungen, die unserem nationalen Lebenssein schädlich sind.

Zur Begegnung mit ihm konnte gerade deshalb erst bei der Wahrnehmung wesentlicher Wandlungen — zuerst beim Schriftsteller selbst und dann erst in uns selbst, unter den Bedingungen unserer neueren Ausblicke kommen. Besseres Verständnis der gesellschaftlichen Triebkräfte gibt uns heute wenigstens bis zu einem gewissen Ausmass die Möglichkeit, den Abstand zwischen uns selbst und den Erscheinungen, deren Bestandteil wir sind, abzustecken. Die Schwierigkeit besteht darin, dass wir die Erscheinungen gleichzeitig erleben und an ihnen gefühlsmässig betroffen sind.

Als in dem Winkel unter der Koschuta in der Karawankenkette, im kleinen Marktflecken Ferlach in Kärnten gegen Ende des vorigen Jahrhunderts dem Büchsenmacher und sogar in der Bearbeitung edlen Metalle kunstgewandten Graveur Perkonig und seiner Frau — der Mann hatte sie sich von einem Bauerngehöft aus der oberen deutschen Gegend geholt — ein Sohn geboren wurde, der den Namen Josef erhielt, hat der Vater in der heimatischen Gemeinschaft noch immer gerne slowenische Lieder gesungen; beim kirchlichen, slowenischen Chorgesang wirkte er aber damals nicht mehr mit. Der Schriftsteller selbst erzählt uns in seiner autobiographischen Essay-Sammlung mit dem Titel „Im Morgenlicht“:

„Mein Vater, der 1860 geboren worden war, kam noch aus der friedlichen Zeit, er konnte slowenisch reden und singen, wie alle Menschen seiner Generation im Rosentale, er sprach gleich ihnen mit Vorliebe slowenisch, er dachte wahrscheinlich auch darin, noch beschied sich die deutsche Sprache mit dem Range eben einer zweiten, nicht aber der einzigen rechtmässigen Sprache. Mein Vater heiratete eine Bauern-tochter aus der deutschen Gegend, die kein slowenisches Wort zu reden wusste,

es übrigens auch später nicht erlernte, und so wurde dann Deutsch meine Muttersprache, das Slowenische habe ich erst auf der Gasse gelernt...“

Über den Geburtsort des Schriftstellers und die damaligen Volkstumsverhältnisse aber hat uns im Kalender der Hermagoras-Bruderschaft für das Jahr 1889 der Slowenisch-Professor am Klagenfurter Gymnasium Johann Scheinigg einige sehr interessante Zeilen aufgezeichnet:

„Längs des Baches, benannt als Loibler Borovnica, zu Füssen des Zohar (oder Borovnica-Gipfels), umgeben vom Gerlouz, dem Matzen- und dem Singerberg, erstreckt sich das Ferlacher Dorf. Nach der letzten Volkszählung hat es 1342 Einwohner, von diesen liessen sich 666 als Deutsche eintragen; echte Deutsche, wenn wir die kaiserlichen und Fabrikbeamten wegzählen, wirst du nur eine Handvoll vorfinden; alle übrigen sind slowenischen Blutes, drängen sich aber als Deutsche vor, in der Meinung, sie seien weiss Gott etwas mehr, deutsch sprechen aber können sie nicht. Sie veranstalten aber auch ihre eigene Muttersprache, weil sie keine Schulen haben, in denen sie sie gut erlernen könnten; sonst würden sie sich wohl kaum des slowenischen, so mild klingenden Wortes schämen.“

Anders sinnierte über dieses Wort, das deutsche und das slowenische, in den bereits erwähnten Essays (Im Morgenlicht) der Schriftsteller Perkonig: „Auch ich vermag nicht im einzelnen zu sagen, wann der Wechsel zwischen den Sprachen eintrat, doch ist mir, als hätten die Leute und mein Vater slowenisch geredet, wenn das Herz in besonderem Masse daran beteiligt war, wenn es um Dinge ging, die ihr eigenes Leben betraf — vielleicht sprach dann auch ihre Jugend aus ihnen, und die hatte vorwiegend slowenisch geredet.“

Der Notiz des Professors Scheinigg und Perkonigs späterem Erwägen — mehr als ein halbes Jahrhundert danach (1948) ist das Buch Im Morgenlicht erschienen — möchten wir als dritte Erläuterung noch einige statistische Angaben über die Volkszählungen im Ferlacher Gerichtsbezirk anfügen.

Auch aus österreichischen Quellen können wir erheben, wie von den Zählkommis-sären alle zehn Jahre weniger slowenisch sprechende engere Landsleute Perkonigs ermittelt wurden (im Jahre 1890 ist in der Rubrik deutsche Umgangssprache die Zahl 1400 verzeichnet, in der slowenischen aber noch 9339, zehn Jahre später ist das Verhältnis 2805 zu 7990 und bei der Zählung im Jahre 1910 schon 4928 zu 6347; die Angaben sind der Studie B. Grafenauers über die Nationalitätenentwicklung in Kärnten von der Mitte des 19. Jahrhunderts bis heute, Koroški zbornik, 1946, entnommen.).

Zu jener Zeit, in die der Schriftsteller in seinen Erinnerungen an die Kindheitsjahre zurückkehrt, aber hatten die Ferlacher Büchsenmacher die Krise ihres Gewerbes bereits dadurch überwunden gehabt, dass die Kriegswaffenproduktion auf die Herstellung von Jagdgewehren umgestellt wurde. In ihrer mehr als vierhundertjährigen Geschichte können sie sich in Ferlach damit brüsten, dass sie auch schon Hauptlieferanten von Waffen für die österreichische kaiserliche Armee waren. Die Ära günstiger wirtschaftlicher Verhältnisse zur Zeit der Kriegszüge Napoleons aber war vorübergegangen, die Gründung des staatlichen Arsenal hat die Ferlacher Büchsenmacherzunft arg betroffen, weil dadurch grosse Aufträge ausfielen.

(Fortsetzung folgt)

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Nedelja, 5. 6.: 7.30 S pesmija in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 6. 6.: 7.30 S pesmija in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Torek, 7. 6.: 14.00 Poročila, objave. — Dr. Ivan Grafenauer: Koroške ljudske pesmi, ki so šle v druge slovenske pokrajine.

Sreda, 8. 6.: 14.00 Poročila, objave. Domači vrt. — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 9. 6.: 14.00 Poročila, objave. — Iz popotne torbe: Pri tujih narodih v gosteh.

Petek, 10. 6.: 14.00 Poročila, objave. — Pisana paleta.

Sobota, 11. 6.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.15 Sosedov sin.

Sobota, 4. junij:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Fantje, veseli bodite — 8.45 Širni pisani svet — 14.00 Pozdrav nate — 16.20 Zenska oddaja — 18.55 Sport —

RADIO PROGRAM

19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.30 Odmev časa — 20.15 Slušna igra — 21.20 Ljudske viže.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.15 Ti in žival — 11.00 Ljudske viže — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Pet minut agrarne politike — 14.15 Tako dori na Koroškem — 14.40 Tehnični razgled — 15.00 Mladinski koncert — 17.10 Lepa pesem — 19.15 Oddaja vicekanclerja — 20.00 Dobro zabavo.

Nedelja, 5. junij:

I. program: 6.50 Domači vrt — 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Jutranje melodije — 13.00 Operni koncert — 13.45 Koroška lovka ura — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otroški oder — 16.25 „Vesele ženske windsorske“, komična opera Shakespeara — 19.00 Sport — 20.10 Slušna igra.

II. program: 6.10 Vesele melodije — 7.05 Godba na pihala — 9.00 Operni koncert — 13.15 Za avtomobiliste — 15.00 Operete — 16.00 Plesna glasba — 19.10 Popevke — 19.30 „Cigan baron“, opereta — 21.45 Sport.

Ponedeljek, 6. junij:

I. program: 7.00 Veseli zvoki — 8.05 Ljudska glasba iz Škotske — 9.00 Pestre melodije — 10.00 Godba na pihala — 11.00 Operetni koncert — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otroški oder — 17.05 Za ples — 19.00 Sport — 19.45 Chanson iz Francije — 21.55 Neznani Raimund.

Torek, 7. junij:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Koroški domači koledar — 8.45 Hišni zdravnik — 14.30 Oddaja mladinskega referata — 14.45 Posebej za Vas — 17.10 Popoldanski koncert — 17.55 Teden dni deželne politike — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.15 Slušna igra — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 7.15 Jutranja glasba — 8.20 Glasba na tekočem traku — 11.00 Popoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Pomembni orkestri — 16.00 Zenska oddaja — 16.30 Avstrijska zabavna glasba — 17.10 Kulturne vesti — 17.40 Esperanto — 19.30 Oddaja za družino — 21.10 Vsaka stvar ima dve strani — 21.55 Sport.

Sreda, 8. junij:

I. program: 6.25 Pestro pomešano — 8.00 Da, to je moja melodija — 8.45 Iz ženskega sveta — 10.30 Pestro pomešano — 14.45 Glasba za mladino — 16.30 Koncertna ura — 18.55 Sport — 19.00 Od plošč na plošče — 19.15 Veliko presenečenje — 19.30 Odmev časa — 20.15 Slavnostni koncert ob 150-letnici rojstva Roberta Schumanna — 22.10 Pogled v svet.

Četrtek, 9. junij:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Zvenenje platno — 8.45 Avstriji v tujini — 13.10 Mladina igra — 13.35 Mala melodija — 15.30 Koroški avtorji: Katarina Lavant — 17.55 Kulturne vesti — 18.15 Oddaja zbornice kmetijskih delavcev — 18.30 Mladinska oddaja — 20.15 Na Turah — 21.00 Zvenenje alpska dežela — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 6.05 Preden odidele — 7.15 Jutranja glasba — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 10.40 Šolska oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 14.15 Pomembni orkestri — 15.00 Šolska oddaja

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 5. 6.: 17.00 Za mladino: Kaj bi lahko postali? — 17.30 Pustolovščine v afriškem pragozdu — 20.10 „Moč usode“, Verdijeva opera.

Ponedeljek, 6. 6.: 17.00 Za mladino — 19.45 Aktualni sport — 20.00 Binkošti, ljubi praznik — 20.15 Filmski festival v Cannes — 20.55 „Polna vreča drobiža“, prenos iz nemške televizije.

Torek, 7. 6.: 19.30 „Globinski opaj“, film — 20.20 Prenos iz gledališča.

Sreda, 8. 6.: 17.00 Za otroke — 17.30 Iz mladinskega filmskega programa — 17.45 Za motoriste — 19.30 Pomembni človeštvu — 20.20 „Drugi“, kriminalna igra — 20.50 Glasbena oddaja.

Četrtek, 9. 6.: 19.30 Sport — 20.20 „Claudia“, prenos iz nemške televizije.

Petek, 10. 6.: 19.30 Enaindvajset, kdo ve več? — 20.00 Prenos iz gledališča.

Sobota, 11. 6.: 19.30 Kaj vidimo novega — 20.20 „Napollana“, napolitanske narodne pesmi.

— 15.30 Dela avstrijskih komponistov — 16.00 Zenska oddaja — 16.30 Zlubljenje gosli — 19.35 Dunajski slavnostni tedni 1960.

Petek, 10. junij:

I. program: 6.00 Pestro pomešano — 8.00 Orkestralni koncert — 8.45 Koroška domovinska kronika — 15.30 Kulturno ogledalo — 17.10 Štajerski komponisti — 17.55 Celovec — včeraj in danes — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.15 Halo teenagerji! — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 6.05 Mladi glas — 7.10 Beleške iz dnevnika — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Iz zelene Štajerske — 16.30 Glasba za mlade zaljubljene ljudi — 17.10 Kulturne vesti — 19.10 Teden dni svetovnega dogajanja — 20.00 Anatolov povratek — 21.55 Sport.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 4. junij:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Zabavna ruleta — 8.55 Radijska šola — 10.10 Ritmi Latinske Amerike — 11.30 Pionirski tednik — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napravi — 13.30 Mladi operni pevki Mileva Perlot in Zlata Gasperšič — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Voščila — 15.40 Na platnu smo videli — 16.15 Venček domačih — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.45 Okno v svet — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino.

Nedelja, 5. junij:

6.00 Nedeljski jutranji pozdrav — 6.30 Godba na pihala — 7.35 Popevke — 8.00 Mladinska radijska igra — 9.05 Z glasbo v novi teden — 10.00 Se pomnite, tvariši — 10.40 Vesela godba — 11.15 Domače polke in valčki — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.15 Voščila — 16.00 Humoreska — 18.00 Sport — 20.05 Izberile melodijo tedna — 22.15 Ljubljanski Jazz-ansambel.

Ponedeljek, 6. junij:

5.00 Dobro jutro — 8.25 Plesna glasba — 8.40 Umetne in narodne pesmi — 10.10 Veliki orkestri, znane melodije — 10.35 Iz Dvoračkove „Rusalka“ — 11.00 Popevke — 11.30 Oddaja za otroke — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.45 Havajske melodije — 13.55 Popevke — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Voščila — 15.40 Milan, metropola Italije — 16.00 V svetu opernih melodij — 17.10 Srečno vožnjo! — 18.00 Radijska univerza — 18.15 Iz baleta „Labodje jezero“ — 18.30 Športni tednik — 20.00 Trikrat po četrt ure — 20.45 Kulturni globus.

Torek, 7. junij:

5.00 Dobro jutro — 8.05 V glasbi po svetu — 8.55 Radijska šola — 9.25 Iz filmov in glasbenih revij — 9.45 Iz Giordanove opere „Andre Chenier“ — 11.30 Od polke do rock'n'rolla — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.40 Venček narodnih in domačih — 13.30 Iz raznih oper — 14.05 Radijska šola — 14.35 Španski napravi — 15.40 Iz domače književnosti — 18.00 Iz zbornika spominov — 18.20 Za mlade ljubitelje glasbe — 18.45 O mednarodnih vprašanjih — 20.00 Pojo ramunski zbori.

Sreda, 8. junij:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Mladina poje (s festivalo mladinskih zborov v Celju) — 9.00 Jezikovni pogovori — 9.15 Slovenski namospevi — 9.45 Hammond orgle v ritmu — 11.30 Oddaja za cicibane — 12.00 Puccini: Turandot — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Pisani zvoki z Dravskega polja — 13.30 Pozdrav iz Sumadije — 14.05 Radijska šola — 15.40 Navosti na knjižni polici — 16.00 Koncert po željah — 17.30 Zabavni polpouri — 18.00 Kulturna kronika — 20.25 Mascagni: Cavalleria rusticana.

Četrtek, 9. junij:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Glasbene razglednice — 8.35 Iz Mozartove spevoigre „Bastien in Bastiena“ — 8.55 Radijska šola — 9.40 Poje zbor Slovenske filharmonije — 10.10 Melodije s sončnega juga — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Vedri zvoki — 12.40 Pesmi raznih narodov — 13.55 Pri opernem skladatelju Donizettiju — 14.20 Sport in športniki — 14.35 Voščila — 15.40 S knjižnega trga — 16.30 S popevkami po svetu — 17.15 „Večerna pesem“ — 17.30 Melodije velikih mest — 18.00 Turistična oddaja — 18.15 Spoznavajmo naše umetnike: sopranistka Ksenija Vidali — 18.45 Radijska univerza — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in naprevov — 21.00 Literarni večer: Japonska poezija.

Petek, 10. junij:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Zbor in folklorna skupina „Joža Vlahovič“ iz Zagreba — 9.20 Italijanske in francoske popevke — 9.40 Za mlade ljubitelje glasbe — 10.40 Iz Čajkovskega opere „Eugenij Onegin“ — 11.30 Družina in dom — 12.00 Ciganski napravi — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Nemške in francoske arije — 13.50 Harla v ritmu — 14.05 Radijska šola — 14.35 Baritonist Dušan Popovič in sopranistka Anica Čepe — 15.40 Iz svetovne književnosti — 17.20 Lepe melodije — 17.40 Slovenske beneške pesmi poje zbor primorskih študentov — 18.00 Človek in zdravje — 18.15 Zadovoljni Kranjci s svojimi pevci — 20.15 Tedenski zunanepolični pregled — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Nočni operni koncert.

Urarski mojster

Gottfried ANRATHER

Za birmo: Okraske - ure

Reparatura delavnica

Celovec - Klagenfurt Paulitschgasse 9

Tel. 33-03

GAPP

obleke so pojem
hiša vseh prednosti!

H. GAPP specialna trgovina za gospoda
Celovec - Klagenfurt Karfreitstraße 3